Kalle Muuli:
Isamaa kritiseerib Taavi Rõivast, aga ei lahku valitsusest. Lk 2

Parima isa tiitli
saanud põllumehe ja Kullamaa vallavoliniku Hannes Smiti portree. Lk 6–7

Lääne Elu

Loe värskeid uudiseid www.le.ee

LAUPÄEV, 5. NOVEMBER 2016 | NR 127 (3923) | 1 EURO

Jüri Ratas saab Keskerakonna juhiks. Lk 4

HALDUSREFORM EBAÕNNESTUS

Suur solvas vallavanemaid

Lihula ja Hanila vallajuhid lubavad oma õigust Pärnumaaga liituda kas või kohtus kaitsta.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Lääne maavanem Neeme Suur on otsustanud teha valitsusele ettepaneku jätta Lihula ja Hanila Läänemaa koosseisu, kuigi vallad ise on otsustanud haldusreformiga liituda Pärnumaaga. Suure ettepanekul tuleksid koos Lihula ja Hanilaga pärast ühinemist Läänemaa koosseisu ka Koonga ja Varbla. Maavanem on lubanud valitsuse poole pöörduda tuleva aasta alguses.

„Kui maavanem edasi ähvardab, siis me võime juba varem otsa Pärnu poole pöörata," ütles Hanila vallavanem Arno Peksar eile Lääne Elule.

Hanila vallajuht Arno Peksar ja Lihula vallavanem Varje Ojala-Toos leiavad, et riigiametnikust maavanem Neeme Suur sekkus lubamatul moel omavalitsuse asjadesse. OLEV MIHKELMAA

Ähvardavad kohtuga

Peksari sõnul ei ole mitte mingit võimalust, et Lihula ja Hanila kas või arutaksid võimalust Läänemaa koosseisu jääda. Lihula ja Hanila ning Pärnumaa vallad Koonga ja Varbla on otsustanud ühineda Lääneranna vallaks. Peksari sõnul oli otsus konsensuslik. Kui valitsus tõepoolest otsustaks Lääneranna valla Läänemaale jätta, on Peksar valmis kohtusse minema.

Suure plaani valitsuse poole pöörduda nimetab Peksar vägivallaks. „Ma teadsin, et maavanemale meie lahkumine ei meeldi, aga ei arvanud, et ta läheb nii kaugele. Nüüd läks ta üle piiri. See on kõige ehtsam vägivald. See pole demokraatia. See meenutab keskaega, mil vanemad lapsi vägisi paari panid," ütles Peksar.

Peksari sõnul on maavanema sekkumine vahetult enne ühinemise rahvaküsitlusi täiesti lubamatu. Peksar näeb seal huvide konflikti, kui maavanem, kes peaks tegema ühinemise seaduslikkuse üle järelevalvet, hakkab aktiivselt kogu protsessi mõjutama. „Tema ainuke argument on: mina tahan," nentis Peksar.

Pahameelt ei varja ka Lihula vallavanem Varje Ojala-Toos. Ojala-Toosi sõnul on maavanema püüd maakonda koos hoida lootusetult hiljaks jäänud. „Ei ole võimalik ringi otsustada. Ma loodan, et valitsus seda ettepanekut ei arvesta, ja kui arvestab, siis me vaidlustame selle," ütles Ojala-Toos.

Läänemaa kahaneb

Lihula ja Hanila lahkudes kaotab maakond
- 4000 inimest ehk 15 protsenti rahvastikust
- 600 km² ehk veerandi territooriumist

Ojala-Toosi sõnul on ühinemine vabatahtlik. „Meie tahe on Pärnumaa," kinnitas Ojala-Toos. „Meie tõmbekeskus on Pärnu, mitte Tallinn, nagu ütlevad Põhja-Läänemaa vallad."

Peksar ütles, et peetud on 12 ühinemise rahvakoosolekut, kuid mitte kuskil ei tekkinud vaidlust Pärnumaaga liitumise asjus. Ühinemislepingusse on tehtud 31 parandusettepanekut. „Mitte ükski ei käi maakondliku kuuluvuse kohta," ütles Peksar.

Peksar ja Ojala-Toos mõlemad on tajunud halvasti varjatud halvakspanu, nagu oleksid Hanila ja Lihula reeturid. Kumbki seda ei mõista. „Ega me Rootsi riigi alla lähe," ütles Peksar.

Ojala-Toos meenutas, et kui aasta tagasi kutsus maavanem üles moodustama maakonnasuurust omavalitsust, oli just Lihula see, kes Vormsi kõrval oli valmis läbirääkimisi alustama. Toona otsustas aga Lääne-Nigula vallavalitsus, et pole Suur-Läänemaa moodustamisega nõus.

„Kellelgi pole õigust öelda, et meie lõhume Läänemaad, sest meie oleme kõige rohkem tahtnud maakonda koos hoida," ütles Ojala-Toos.

Ojala-Toosi sõnul oli Lihula valmis ka maakonna jagunemiseks Lõuna- ja Põhja-Läänemaaks ning pidas läbirääkimisi Martna ja Kullamaaga. „Martna lahkus läbirääkimiste laua tagant. Kullamaa ei ole siiani otsustanud, kellega ühineda," märkis Ojala-Toos.

Ojala-Toosi ja Peksari sõnul takerdus Suur-Läänemaa loomine just selle taha, et sisult asja ei arutatud, õhku visati vaid ettepanek. „Tulla ja hakata nüüd ühinemist otseselt kahjustama ei ole asjakohane!" ütles Ojala-Toos.

Kiire internet meelitab

Kui valitsus võtaks maavanema ettepanekut kuulda, tekitaks see vallavanemate sõnul Lihulale ja Hanilale otsest kahju. Pärnumaa osana saavad Lihula ja Hanila taskukohase kiire interneti, Läänemaal see võimalik ei oleks. „Kuidas maavanem selle hüvitab? Kas tehakse eraldi pilootprojekt või mis?" küsis Peksar.

Pärnumaa koosseisus on võimalik Lihula gümnaasium riigigümnaasiumi filiaalina, Läänemaal mitte. Pärnumaa on väga huvitatud Lihulast kui tugitõmbekeskusest Vändra ja Kilingi-Nõmme kõrval.

„Pärnu pool tunneme ennast oodatud. Haapsalu puhul ei oska ma öelda," ütles Peksar. „Läänemaal on see suhtumine, et vaene lõunaosariik. Nii on öeldud. Oleme, jah, vaesemad ja ääremaa, on öeldud, et Läänemaa Siber, aga seda ei pea meile nina alla hõõruma."

Neeme Suur ütles, et ta on teinud kaks katset maakonda koos hoida. Esimese katsena soovitas ta Suur-Läänemaad, teise katsena soovitas ta Lihulal ja Hanilal läbi rääkida Kullamaa suunal. „Ettepanek valitsusele on minu kolmas katse," ütles Suur. „Maakondliku kuuluvuse otsustab valitsus, kes võib, aga ei pea tegema nii, nagu soovivad omavalitsused." Suure sõnul ei ole ettepaneku tegemiseks hilja, sest otsustatakse nagunii tuleval aastal.

„Maakondade tasakaalustamise põhimõttest lähtudes oleks õige, et Lääneranna vald kuuluks Läänemaale," ütles Suur.

Piiskopilinnus saab kolm miljonit

EAS otsustas anda piirkondade konkurentsivõime tugevdamise toetusraha Haapsalu piiskopilinnusele, eelistades seda Virtsu tööstusalale ja Taebla tootmisalale.

Ligi 3,2 miljoni euro suuruse toetuse abil muutub linnus keskajamuuseumiks. Kogu projekt läheb maksma üle 4 miljoni euro.

„Räägime Eesti keskajast Haapsalu linna ja Saare-Lääne piiskopkonna loo abil," ütles muuseumijuht Anton Pärn.

Piiskopilinnuse uuendamise konkursi võitis 2015. aastal arhitektuuribüroo KAOS. Ekspositsiooni loomist koordineerib arheoloog Jaak Mäll. Projekti juhib linnuse juhataja Kaire Tooming.

„Oleme juba rohkem kui kaks aastat selle projekti ettevalmistamisega tõsist tööd teinud ja nüüd rõõmustame, et üks mure asendub teisega – projekti ettevalmistus asendub teostamisega," ütles Pärn. „Piiskopilinnuse arendamine oli üks sihtasutuse loomise suuri eesmärke.

Lääne maavalitsuse arendusosakonna juhataja Merle Mäesalu sõnul esitasid omavalitsused Läänemaalt kolm projekti: Virtsu tööstusala, Taebla tootmisala ja Haapsalu piiskopilinnuse. Siin koostatud projektide pingereas oli esikohal Virtsu.

Mäesalu ütles, et Läänemaa 24-liikmeline arenduskoda pani esikohale Virtsu tööstusala. Piiskopilinnuse rahastamist toetas Haapsalu linnapea Urmas Sukles. Läänemaale on konkurentsivõime tugevdamise toetust ette nähtud 5,6 miljonit eurot. Pärast piiskopilinnuse toetamist jääb jagada ligikaudu 2,4 miljonit eurot. Teine voor tuleb kas 2017 või 2018. **TARMO ÕUEMAA**

KangaDzungel

Haapsalu kaupluse sulgemine

LÕPUMÜÜK!

KÕIK KAUBAD

-70%

Haapsalu KangaDzungel: Lihula mnt. 3 Tel: +372 4737034 / E-R 10-18, L-P 10-15

JUHTKIRI

Vallasuurune maakond

Lihula, Hanila, Koonga ja Varbla on kokku leppinud, et ühinevad Lääneranna vallaks ja sellest vallast saab Pärnu maakonna osa. Läänemaa kaotab 4000 elanikku ehk 15 protsenti rahvastikust ja 600 ruutkilomeetrit ehk neljandiku territooriumist. Lääne maavanema Neeme Suure plaan teha valitsusele ettepanek arvata Lääneranna vald siiski Läänemaa alla on Lihula ja Hanila juhid õigustatult pahaseks ajanud. Ollakse ju toimetanud parimat tahtes. Lihula oli üks väheseid, kes oli nõus pidama läbirääkimisi Suur-Läänemaa moodustamiseks, kui sellest midagi välja ei tulnud, siis Lõuna-Läänemaa moodustamiseks. Ka sellest ei tulnud midagi välja. Nüüd on neljakesi kokku lepitud.

Lääne maavanem on oma sõnul juba kaks korda püüdnud maakonda päästa. Esimest korda siis, kui kutsus üles moodustama Suur-Läänemaad, ja teist korda siis, kui soovitas Lihulal ja Hanilal läbi rääkida Kullamaaga. Nüüd kavatseb maavanem minna kolmandale katsele, et päästa, mis päästa annab: teha valitsusele ettepanek arvata Läänemaa koosseisu peale Lihula ja Hanila ka Varbla ja Koonga. Tõenäoliselt läheb ta siiski ajalukku maavanemana, kelle kätte maakond ära lagunes. Mis siis ikkagi valesti läks?

Tagantjärele tarkus pole suurem asi, aga kas ei ebaõnnestunud Suur-Läänemaa moodustamine mitte maavanema nõrkuse pärast? Suur viskas ettepaneku õhku, aga tõemeeli ei arutatud selle üle, kas ja miks see oleks hea. Sama juhtus Põhja- ja Lõuna-Läänemaa moodustamisega. Suur-Läänemaale öeldi „ei" adumata, millele ära öeldi. Lääne-Nigula arvutas küll välja, et maakonnasuurust valda pidada ei ole eriti mõistlik ega rentaabel. Mis jäi välja arvutamata, oli see, kui mõistlik ja rentaabel oleks pidada vallasuurust maakonda. Kui see lõpuks selgeks saab, ja selgeks saab ta varem või hiljem, pole enam millelegi ega kellelegi „ei" öelda.

TEISED LEHED

Ermamaa asjus tuleb uus audit

POSTIMEES. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) tellib uue auditi, et hinnata praeguse juhtkonna tegevust OÜ Ermamaa suhtes. Seni on Ermamaa asjus ühe auditi tellinud EAS ja ühe rahandusministeerium.

EASi nõukogu esimees Erki Mölder ütles lehele, et kui tellitav kolmas õigusanalüüs näitab, et juhatus nõrgestas EASi olukorda, tuleb nõukogu kokku ning otsustab, mil määral vastutab olukorra eest EASi praegune juhatus. Audit võib tema sõnul võtta aega nädala või kaks.

Nõukogu kogunes viimati kolmapäeval ning siis otsustati EASi juhi Hanno Tombergi lahkumist mitte nõuda.

Mölder ütles, et ei tema ega nõukogu ole kohtunud EASi eelmise juhatusega, küsimaks, miks 2012. aastal Ermamaa suhtes säärane otsus langetati. Lehe andmeil pole toonaseid otsuseid põhjendavaid dokumente säilinud. Mölder ei näinud põhjust, miks toona toimunut uurida, sest seni tellitud auditid pole näidanud midagi kriminaalset.

EAS kinnitas kolmapäeval, et kolme kuu jooksul selgub, kas EAS esitab president Toomas Hendrik Ilvesele kuuluvale OÜle Ermamaa tagasimakse lisanõude või rakendub mõni alternatiivne plaan.

LAUSELAEN

„Kõigi seniste surmajuhtumite puhul on tegemist olnud vaktsineerimata inimestega."

Terviseameti Haapsalu esinduse juhi **Lea Kiisi** sõnul ei pruugi vaktsiin gripist päästa, kuid leevendab selle kulgu. LE, 3. november 2016

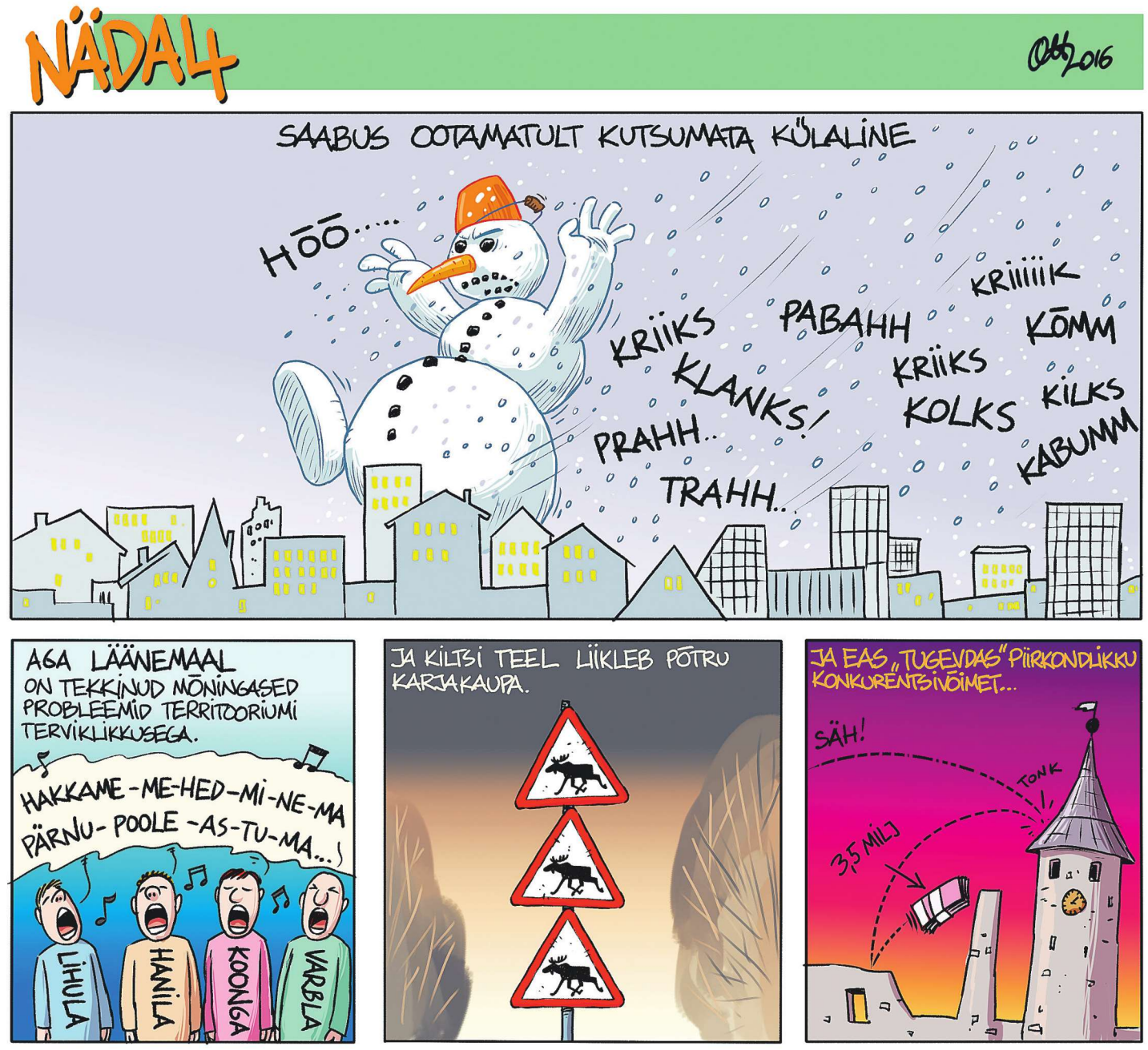

Keskerakonna asjatu lootus

Järgmiseks nädalaks kavandatud peaministri usaldushääletust on ajakirjanduses vahule klopitud palju rohkem, kui asi tegelikult väärt on.

KALLE MUULI
kolumnist

Midagi ei juhtu. Mitte midagi. Keskerakonna algatatud avaldus kukub kolinal läbi ja parlament kinnitab oma toetust Taavi Rõivasele sama ülekaalukalt nagu varemgi. Terve mõistusega poliitikatoimetaja saab aru, et see hääletus ei mõjuta kuidagi Eesti elu, aga veebiportaalid kubisevad ikka vandenõuteooriatest ja salapärastest küsimustest: kas peaministri tool kõigub? Kas tõesti valitsuskriis?

Eelmisel pühapäeval valas õli tulle veel Isamaa esimehe Margus Tsahkna kõne, kus ta kritiseeris teravalt peaminister Taavi Rõivast. Tsahknat häiris, et peaminister lükkas edasi pensionireformi arutamise valitsuses ega tahtnud riigiettevõtete nõukogudest tagasi kutsuda oma erakonnakaaslastest riigikogu liikmeid, kes on määratud sinna põhiseaduse vastaselt. Ka paljude muude otsustega on peaminister venitanud.

Tsahkna ei vihjanud oma kõnes poole sõnagagi valitsusest lahkumisele. Vastupidi, tema selge sõnum oli, et valitsus peab paremini tööle hakkama ja julgemaid otsuseid langetama, aga miskipärast püüti sealt ikkagi välja lugeda soovi plehku panna.

Kui eesmärk on lõpetada põhiseadusvastane seis, kus riigikogu liikmed kuuluvad riigiettevõtete nõukogudesse, siis kuidas ometi aitaks selle eesmärgi saavutamisele kaasa valitsusest lahkumine? See oleks ju põgenemine, probleemi lahendamata jätmine. Reformierakond moodustaks siis valitsuse Keskerakonnaga ja Isamaal poleks enam kuidagi võimalik mõjutada valitsust vastu võtma otsust kutsuda riigikogu liikmed riigiettevõtete nõukogudest tagasi.

Uste paugutamine ei lahenda ühtki probleemi. See ainult vabastab uste paugutaja vastutusest. Muidugi oleks mugavam mitte millegi eest vastutades opositsioonis viriseda. Aga nii primitiivset poliitikat, kus iga eriarvamuse korral lüüakse valitsuse uks tagantkätt kinni, jäetakse probleemid teiste lahendada ja põgenetakse ise vastutuse eest, ei maksa küll Isamaalt oodata.

Nüüd on valitsus pensionireformi algatamise oma kabinetiistungil juba heaks kiitnud ja olen kindel, et lähiajal lõpetatakse ka põhiseaduse rikkumine riigiettevõtete nõukogudes. Enam kui kümne aasta jooksul pole suudetud seda teha, aga nüüd me teeme selle ära. Nii nagu me oleme juba teinud või teeme ka paljud muud asjad, millest on pikki aastaid ainult räägitud, olgu see siis haldusreform või eripensionide kaotamine.

Mis põhjust on siis Keskerakonnal loota, et parlament peaministrile umbusaldust avaldab?

Valitsus vahetub ainult siis, kui mõni valitsuserakond tahab ja saab teha endale meelepärasema uue valitsuse. Praeguses riigikogus oleks uue valitsuse moodustamine võimalik üksnes koos Keskerakonnaga. Aga kes tahab teha valitsust Venemaa võimupartei koostööpartneriga?

Keskerakonna ainus pidur pole mitte vale juht, nagu sageli ekslikult arvatakse. Edgar Savisaar ei juhi seda parteid enam ammu. Võimu üleminek lõppes siis, kui vahetati välja erakonna peasekretär, Kesknädala peatoimetaja ja peakontori ukselukud.

Tänasel kongressil vormistatakse Savisaare kaotus juriidiliselt. Vahetub sümbol, kuid sisult ei muuda see hääletus midagi. Tähtis on, mis juhtub pärast kongressi. Kas Keskerakond jääb ühtseks ja kas ta suudab säilitada venelastest valijate toetuse?

Uuel Keskerakonna esimehel Jüri Ratasel oleks muidugi hädasti vaja oma toetajaile riigipirukat pakkuda, aga kummalisel kombel sõltub ta endiselt Savisaarest. Kui Savisaare toetajad lahkuvad erakonnast ja riigikogus kolib kuus-seitse saadikut keskfraktsioonist akna alla, ei pääse Ratase Keskerakond valitsusse isegi siis, kui ta Ühtsele Venemaale selja keerab ja mõni praegune valitsuserakond temaga hirmsasti uut valitsust tahab teha. Paarikümnest häälest lihtsalt ei piisa valitsuse moodustamiseks ei Reformierakonnaga ega ka mitte Isamaa ja sotsidega. Nii et Savisaare toetajad võivad Keskerakonda edaspidigi opositsioonis hoida ja tõenäoliselt nad teevadki seda.

Tänasel kongressil vormistatakse Savisaare kaotus juriidiliselt. Vahetub sümbol, kuid sisult ei muuda see hääletus midagi.

VAIKUS ÖÖKLUBIDES

Vägivalda on Läänemaal vähemaks jäänud

Kuigi isikuvastaseid kuritegusid on Läänemaal palju, näitab tänavune statistika, et oma esikoha peksumaakonnana oleme loovutanud Ida-Virumaale.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Selle aasta üheksa kuu jooksul on Läänemaal politseile teada antud 114 isikuvastasest kuriteost, mis on mullu sama ajaga võrreldes seitsme jagu vähem. Kuigi vähenemine pole olnud väga suur, on võrdluses 10 000 inimese kohta Ida-Virumaa ja Valgamaa Läänemaast mööda läinud.

„Kehalisi väärkohtlemisi on meil ikka palju," ütles Läänemaa politseijuht Andrei Taratuhin. Ta lisas, et õiguskaitseorganite seisukohast võib seda isegi positiivseks pidada. „Ma ei saa küll sada protsenti kinnitada, aga arvan, et meil inimesed teatavad rohkem," sõnas ta.

Taratuhini sõnul kontrollib politsei iga laekunud teadet, ka siis, kui mõni aeg pärast väljakutse tegemist teatatakse, et tahetakse see tagasi võtta.

Tänavad on turvalised

Politseinikud kinnitavad, et vägivallakuritegude suurele hulgale vaatamata on meie tänavad turvalised.

Statistika näitab, et 16 protsenti isikuvastastest kuritegudest pannakse toime tänavail, väljakuil ja hoovides. Statistika järgi võiks üheks ohtlikumaks kohaks pidada Haapsalus Posti tänavat. „Posti tänaval liigub suvel kõige rohkem rahvast ja seal ka juhtub. Tõenäoliselt Vee tänaval, kus inimesi eriti ei liigu, midagi ka väga ei juhtu," arutles Haapsalu politseijaoskonna patrullitalituse juhi kohusetäitja Meelis Laurmann.

Politseinikud kinnitavad, et tänaval võõra inimese ründamist eriti ette ei tule. Pigem kipuvad tülid tekkima peatänava äärde koondunud lõbustusasutuste ees. Laurmanni hinnangul kandusid tülid ööklubide ette pärast seda, kui kõrtsides keelati suitsetamine ja suitsetajad hakkasid tänavale kogunema. „Seal, kus on rohkem rahvast, tekib ka ütlemisi ja konflikte. Enamasti on põhjuseks ikka alkohol. Kas on keegi kellegi klaasi ümber ajanud või läheb lihtsalt ütlemiseks," ütles Laurmann.

Ööklubidesse on politseid sel aastal kutsutud vaid 0,9 protsendil juhtudest. Laurmann selgitas, et klubid on palganud turvamehed, kes tülide korral vahele astuvad. Politsei kutsutakse siis, kui mõni kõrvalseisja end lööningust häiritud tunneb. „Kui me kohapeale läheme, on asi enamasti juba lahendatud, kaklejad ära leppinud ja võib-olla istuvad isegi ühise laua taga," kirjeldas Taratuhin.

Lüüakse koduseinte vahel

Enam kui kolmandik isikuvastaseid kuritegusid pannakse toime eluruumides. Meelis Laurmanni sõnul on koduseinte vahel toimuvate tülide põhjus peaaegu alati alkoholis – kas minnakse kaklema ühise viinavõtmise ajal või laseb naise kallal käed käiku purjuspäi koju tulnud mees. „Harva, kui mõlemad osapooled kained on," ütles ta.

Andrei Taratuhin lisas, et lõviosa konflikti osapooltest on omavahel tuttavad ja perevägivalla korral on enamasti ohvriks naine. 10–15 protsendil juhtudest kutsutakse politsei sama vägivallatsejat rahustama teist või enamat korda.

Seda, et üle poole isikuvastaseid kuritegusid pannakse toime Haapsalus, millele järgneb Ridala ja Lääne-Nigula vald, on mõistetav, sest neis omavalitsustes on ka kõige rohkem elanikke. „Raske on arvata, kas maal inimesed ei otsigi abi või polegi seal nii palju vägivalda, sest rahvast on vähe," arutles Andrei Taratuhin.

Laurmann lisas, et üks põhjus politseile teatamata jätta võib olla ka vahemaa – arvatakse, et ajaks, mil politsei kohale jõuab, on purjus mees magama läinud ja asi selleks korraks lahendatud.

Politseijuht kinnitas, et vägivallast tuleks politseile teatada. „Pideva vägivalla korral ei peaks piirduma hetkeoludega. Kui löömine on kaks-kolm korda kordunud, võib ka järgmisel või ülejärgmisel päeval pöörduda konstaabli poole," selgitas ta. Taratuhin ütles, et politsei kontrollib ka kõiki selliseid pöördumisi.

Läänemaa väiksemate valdade kohta, kus juhtumite arv on väike, statistika enam väga õiget pilti ei anna – isikuvastaste kuritegude arvu kasv või kahanemine on tihtilugu seotud kindlate inimestega. Näiteks kolib üks politseile tuttav vägivallatseja teise valda, pannakse vangi või sureb ja ongi vaikus.

Isikuvastased kuriteod Läänemaal (9 kuud)

Kehalised väärkohtlemised 10 000 elaniku kohta

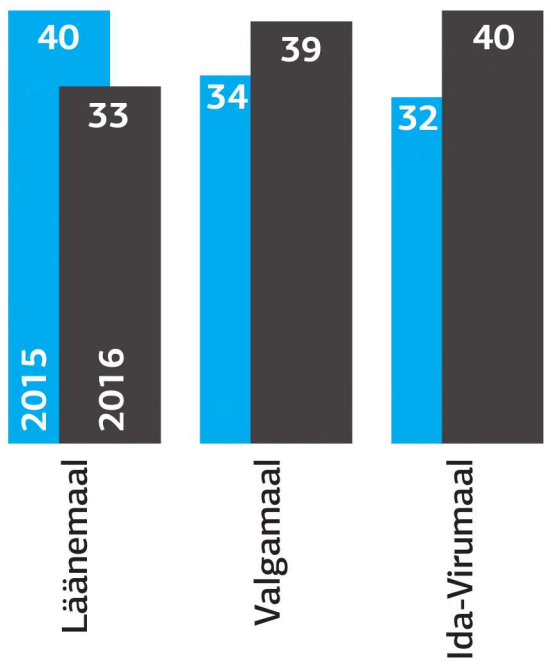

Isikuvastaste kuritegude toimumiskohad

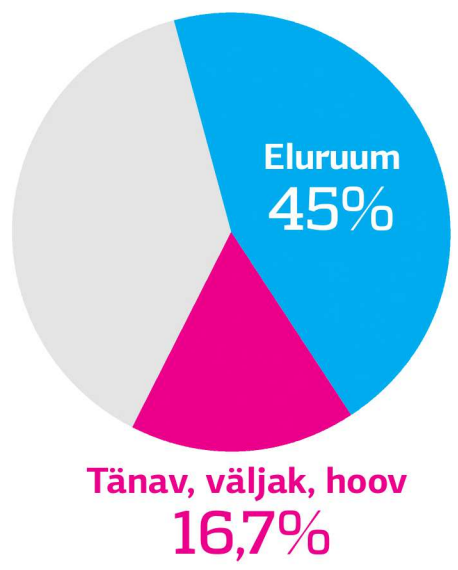

Politseijuht lastele: kurja klouni Läänemaal ei ole

Kulutulena üle maailma levinud kurja klouni hirmu tunnevad ka Läänemaa lapsed, aga ühtegi juhtumit, kus klounimaskiga inimene oleks kaaskodanikke ehmatanud, ei ole politseile Läänemaalt teada.

Laste seas levib Postimehe kurja klouni teemalise *online*-artikli kommentaar, milles väidetakse, et Haapsalus ajas kirvega kloun noori taga. Haapsalu politseijaoskonna juht Andrei Taratuhin (pildil) ütles Lääne Elule, et politseile ei ole tulnud kurjade klounide kohta ühtegi kaebust.

„Ainus sellelaadne väljakutse oli 31. oktoobril Uuemõisas. Üheksa-aastane poiss nägi valges maskis inimest kortermaja trepikojas liikumas ja kuna ta oli üksi kodus, helistas ta politseisse. Tubli laps, õigesti tegi," ütles Taratuhin.

Taratuhini sõnul selgus, et maskikandja tähistas *halloween*'i, iiri juurtega kõigi pühakute päeva, mil angloameerika maades käiakse maskides ukselt uksele.

Kurja klouni paanika läks lahti Ameerika Ühendriikides. Sealsete inimeste seas on neid, kellele klounid hirmsad tunduvad, juba pikemat aega, kuid nüüd hakkasid internetis levima videod klounimaskides inimestest, kes ümberkaudseid ehmatavad. Neid saadavad jutud rünnetest ja ohvritest.

Eelmisel nädalal oli klounimaski kandev kodanik Valgas inimesi hirmutanud. 16. oktoobril sai politsei teate, et Harku vallas hirmutas klouniriietes inimene üht last. Niinimetatud kurjad klounid on jälitanud ja ähvardanud inimesi ka näiteks Saksamaal, Rootsis ja Soomes, kus politsei neid juhtumeid uurib.

Andrei Taratuhini sõnul tuleb igat kurja klouni juhtumit käsitleda eraldi. „Oleneb kontekstist, kas tegemist on avaliku korra rikkumisega või polegi midagi," ütles ta. „Kui mõni selline peaks last ehmatama, tuleks lapsel sellest rääkida täiskasvanule, kas õpetajale või lapsevanemale. Alati võib ka politseisse pöörduda."

„Maskidesse ja klounidesse tuleb suhtuda ikkagi mõistvalt. Kui inimene tõmbab maski pähe, siis mõne meelest on see väga tore, aga mõni teine kardab ja peab seda kurjaks klouniks," lisas politseijuht. **TARMO ÕUEMAA**

Pühapäeval on Haapsalu vehklemishalli avamispidu

Pühapäeval kell 13 peetakse vastvalminud Haapsalu vehklemishallis avamispidu.

Avamispeole oli kutsutud hulganisti tähtsaid riigiametnikke, enamik neist siiski vehklemispealinna ei tule. Haapsalu linnavalitsuse pressiesindaja Tõnu Parbus rääkis, et kutse edastati muuhulgas peaministrile Taavi Rõivasele, kultuuriministrile Indrek Saarele ja rahandusministrile Sven Sesterile. „Kahjuks on nad teiste tööülesannetega hõivatud ja tulla ei saa," ütles Parbus.

Küll aga on kutse vastu võtnud Eesti olümpiakomitee peasekretär Siim Sukles ja vehklemisliidu president Margus Hanson. Mõistagi tulevad avamispeole ka vehklemistreener Helen Nelis-Naukase õpilased Katrina Lehis (pildil), Kristina Kuusk, Nelli Paju ja Sten Priinits. Kohal on ka Haapsalust pärit kahekordne maailmameister Nikolai Novosjolov.

Pärast avamistseremooniat on vehklemishallis Eesti juunioride karikavõistlused. En Garde'i vehklemisklubist läheb võistlustulle 13 epeevehklejat. Kindla medali nõudlejana läheb rajale nädal tagasi Eesti kadettide koondisega Euroopa karikavõistlusel esikoha võitnud Carmen-Lii Targamaa. Avamispeole ja vehklemisvõistlusele on oodatud kõik huvilised.

Vehklemishall sai valmis oktoobris. Vehklemishalli ehitus läks maksma ligi miljon eurot. **KRISTJAN KOSK**

LÜHIDALT

Nõvalt tehti ühinemislepingusse üks ettepanek

Neljapäeval lõppes Nõval ettepanekute ja vastuväidete tegemine ühinemislepingule Lääne-Nigulaga. Saadeti üks ettepanek, mida ei saa aga arvestada, ütles Nõva vallavanem Deiw Rahumägi.

„Viimasel päeval tuli üks ettepanek, et Nõva kool peaks põhikoolina jätkama kolm volikogu koosseisu. Praegu on lepingus, et põhikool on Nõvale tagatud järgmise volikogu aja lõpuni," ütles Deiw Rahumägi. „Seda ei saa arvestada, sest juriidiliselt on see ebapädev. Iga volikogu teeb oma otsused ise."

Laupäeva hommikul Nõva koolimajas peetud ühinemislepingu teemalisel avalikul arutelul ei tehtud lepingusse vallavanema sõnul ühtegi ettepanekut. „Aur läks sellele, kas peaks ühinema Lääne-Nigulaga või Harjumaa poole, aga selles asjas on volikogu juba otsuse Läänemaa kasuks teinud," ütles ta.

Tarmo Õuemaa

Eestirootslased valivad uued juhid

Sel nädalavahetusel astuvad eestirootslased valimiskastide juurde, et valida neljandat korda rootsi vähemusrahvuse kultuurinõukogu.

Seekord kandideerib nõukogu 21 kohale 22 inimest, kellest enamik elab Eestis, siiski on veidi vähema kui kolmandiku peamine elukoht Rootsis.

Nii kandideerimise kui ka valimisõiguse eeldus on, et inimene peab olema kantud Rootsi rahvusnimekirja ja tal peab olema Eesti kodakondsus. Eestirootslaste kultuuriomavalitsuse esimehe Jana Stahli sõnul on rahvusnimekirja kantud ligi 600 inimest, kellest on valimisnimekirjas üle 450.

Kaire Reiljan

Lumi Haapsalu teeremonti ei sega

Sel aastal tavatult vara maha sadanud lumi ei sega Krahviaia teede rekonstrueerimist ega ka Metsa tänava kõnnitee remonti.

Rannavesi Ehitus ladus Krahviaias teekive ka nädalavahetusel, et enne lume tulekut töödega valmis saada. Paraku ei andnud ilmataat töömeestele armuaega ja nädala alguses sadas maha korralik lumekiht.

Haapsalu linna avalike suhete spetsialist Tõnu Parbus kinnitas, et meeste tööd see siiski ei sega.

„Krahviaia kiviteed laotakse spetsiaalse varikatuse all ja just reede hommikul kinnitas Rannavesi Ehitus, et tööd jätkuvad ja peaksid tähtajaks, 30. novembriks valmis saama.

Esialgu jätkub ka Metsa tänava kõnnitee remont. „Kuni maa ei külmu, saab töödega edasi minna," selgitas Parbus. Uus kõnnitee peaks valmima novembri lõpuks.

Lemmi Kann

Haapsalu kaubamaja küpsetised jõuavad Tallinna

Haapsalu tarbijate ühistu kaubandusdirektori Piret Rüütli (pildil) sõnul saab eilsest Tallinna Laagri ja Lasnamäe Maksimarketist ning Coopi e-poest osta Haapsalu pagarite „Eluterve terve elu" kaubamärki kandvaid mandliküpsiseid, seesami-toortatraküpsiseid, piparkooke ja näkileibu. Kõike seda valmistatakse Haapsalu kaubamaja pagaritsehhis.

„Eluterve terve elu" toodete valmistamisel ei kasutata nisujahu ega valget suhkrut, vaid toortatrajahu. Magusa maitse annab kookospalmisuhkur. Küpsetistes on ka rohkesti seemneid või mandleid.

Kaire Reiljan

Jüri Ratas väisas neljapäeval Haapsalut. ARVO TARMULA

Jüri Ratas: peaministri umbamine kukub läbi

ANDRUS KARNAU
andrus.karnau@le.ee

Keskerakond valib laupäeval erakorralisel kongressil Jüri Ratase uueks esimeheks.

Riigikogu aseesimees Jüri Ratas, mullu novembris hääletasid Läänemaa keskerakondlased Edgar Savisaare poolt. Mis on aastaga muutunud, et nüüd lubavad nad olla nagu üks mees teie poolt?
Ma olin erakorralise Keskerakonna kongressi vastane, aga mu seisukoht muutus, kui selle aasta augusti lõpus tuli info, et erakond on sõlminud vähemalt ühe juhatuse liikme poolt garantiikirjad OÜga Midfield. Praegu vaidleme arbitraažikohtus, aga see on erakonna juhtimise usalduskriis.

Kas halvimal juhul tuleb erakonnal maksta 700 000 eurot?
Halvimal juhul tuleb korrutada see summa kolmega. Seda ütleb seadus, kui tegemist on valimiskuludega. Kui erakond on kasutanud finantsvahendeid valesti, siis tuleb korrutada summa kolmega.

Kas garantiikirjad võivad olla seotud Keskerakonna ebaseadusliku rahastamisega?
Ma ei tea seda, juhatus ei ole Midfieldiga kohtunud. Minu teada ei tea Keskerakonna juhatuse liikmed, millised kokkulepped sõlmiti Midfieldiga 2014. aasta detsembris.

Kui Jüri Ratas võidab, mis saab Edgar Savisaarest?
Egdar Savisaar on olnud ja on erakonnas väga väärikas persoon. Savisaar on oodatud Keskerakonna poliitikameeskonda. Kui võidan, on minu kord temaga silda ehitada.

Kas erakond on pannud Savisaare randmete ümber kuldsed käerauad, makstes elamis- ja kohtukulud?
Erakond peab aitama Edgar Savisaart teatud küsimustes majanduslikult, üks on liikumisvõimalus, kohtukulusid tasub erakond eelarve võimaluste piires, mitte rohkem. Ma soovin, et ta annaks nõu erakonna poliitika kujundamisel.

Kas poleks õigem, et Savisaar lahkuks erakonnast, sest on saanud tõsised korruptsioonikahtlustused?
Kui olin Tallinna abilinnapea, nägin, kuidas abilinnapeal Vladimir Panovil pandi käed raudu telekaamerate ees. Mõned aastad hiljem öeldi, et ta ei ole süüdi. Lähtun süütuse presumptsioonist.

Kes on Keskerakonna Tallinna linnapea kandidaat 2017?
See on väga tõsine küsimus. Erakonna esimehe koht on riigi tasandi poliitikas. Kohaliku omavalitsuse tasandi poliitikul on oma tee. See ei ole hea märk, kui erakonna esimees ja Tallinna linnapea on üks ja sama persoon. Ma ei tea praegu, kes on kandidaat, see sõltub paljust: erakorralisest kongressist, erakonna Tallinna juhtidest ja Keskerakonna juhatusest. Meie eesmärk on võtta Tallinna volikogus absoluutne enamus.

Kui tõenäoline see on, et Savisaar teeb Tallinnas oma nimekirja?
Ma ei näe seda tõenäosust.

Esmaspäeval on riigikogus peaminister Taavi Rõivase umbusaldushääletus. Kas see kukub läbi?
99 juhul sajast kukub umbusaldushääletus läbi.

Mis on teie etteheide Taavi Rõivasele?
Seisak ja dogmadest kinnihoidmine maksupoliitikas, tahtmatus teha ettevõtlussektorile erisusi, näiteks laevanduses. Ma arvan, et laenuvõtmine investeeringuiks ei ole halb, aga meie valitsusel on põhimõte, et laen on halb asi. Küsimus on, millised on suured investeeringud, mida peaks riik tegema. Riik võiks luua elamufondi, et väljaspool Tallinna oleks inimestel kvaliteetseid kortereid. Dogma on see, et kohalikel omavalitsustel ei ole maksubaasi, millega soodustada ettevõtlust.

Mis on Keskerakonna lubadus kohalikele omavalitsustele?
Riiklike kohustuste üleandmine koos rahalise baasiga. Kohalikud omavalitsused suudavad paljusid ülesandeid täita efektiivsemalt kui riigiasutused. Maakonnasisene transport või esmatasandi arstiabi võiks olla vabalt kohaliku omavalitsuse korraldada. Riik on võlgu 2009. aastal ära võetud tulumaksu osa. See tulubaas tuleb omavalitsustele tagasi anda.

Kuidas kavatsete lahti saada Putini-sõbraliku erakonna sildist?
Tegudega.

● HEA HALDJAS

Anu Veide – Lihula p

Lihula pensionäride ühendus esitas Anu Veide kui parima hoolekandetöötaja konkursi

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Kujutlege hetkeks, et te ärkate hommikul ja olete ühtäkki ilma kõigest iseenesestmõistetavast. Tööle ei pea te minema. Aega on laialt käes. Mida te teeksite? Läheksite duši alla, paneksite kohvi tõmbama, avaksite arvuti? Tooksite postkastist lehe? Ei. Duši alla te ei lähe, sest teil pole vett. Mitte sel hommikul. Teil pole üldse vett. Teil pole ka kohvi, sest see on otsas. Poes käinud ei ole te juba aastaid. Mis poes, te pole käinud ka puukuuris, nii et tuba on külm. Mõistagi on teil ahjuküte ja hulk maksmata arveid, sest teil pole neid kuskil maksta. Te olete küll kuulnud, et on olemas selline asi nagu internet, või kuidas see sõna nüüd oligi, aga te pole seda imelooma kunagi oma silmaga näinud. Teil pole arvutit. Ajaleht ei käi. Mitte sellepärast, et poleks raha, oleks ikka, aga pole mõtet: te ei näe lugeda. Teil ei käi ka külalisi ja naabreid teil pole – ülejäänud korterid on tühjad. Te olete üksi. Kõik kohad kipuvad valutama. Mitte sellepärast, et teil oleks mõni haigus. Te olete lihtsalt vana. Teie lapsed on suureks kasvanud ja samuti vanaks saanud. Võimalik, et nad elavad kusagil üsna samamoodi kui teie. Võimalik, et neid pole olnudki. Kuidas te elaksite, kui see kõik oleks tõepoolest nii? Te ei tea? Et see pole võimalik? On ikka. Teil oleks vähemalt üks võimalus – Anu. Kui Anut ei oleks, siis...

„Kui Anut ei oleks, siis ei oleks midagi!," ütleb proua Juta. „Ilma Anuta mina hakkama ei saaks!"

Proua Juta. Tšekid tuleb üle vaadata.

Proua Juta ja Maimu

Proua Juta on 79aastane. Olnud kaupluse juhataja. Juta hoiak on juhataja hoiak. Proua Juta elab paneelmaja kolmandal korrusel. Õue ta ei pääse. Trepp käib üle jõu. Kaks korda nädalas tuleb Anu, toob toitu ja uudiseid, koristab. Proua Juta ainus meelelahutus peale Anu on televiisor. Lugeda ta ei näe, aga pilti näeb. Teleri ees tugitoolis ta istubki, kui ühel oktoobrihommikul Anuga Juta juurde jõuame. Olen Anuga kaasas, et sotti saada, mis töö see Anu töö õigupoolest on, ja Anust lugu teha.

Anu Veide on Lihula valla hoolekandetöötaja, mis tähendab, et ta sõna otseses mõttes kannab hoolt 15 Lihula eaka inimese eest. Igaühega tehakse vallas leping: puudevedu, arstil- ja poeskäigud, koristamine... Mida vaja on, üks, kaks või kolm korda nädalas. Ega Anu neist kordadest nii väga kinni pea. „Olen ikka ütelnud, et kui vaja, siis ütelgu. Siis tulen rohkem," ütleb Anu.

Anu tööpäev algab pool kümme. Tema väike elektriauto Elmo seisab vallamaja taga ja vallamaja ees ma ootangi, et ringile kaasa minna. On kõle ja külm oktoobrihommik. Kisub lörtsiks. Punkt kell pool kümme astub Anu vallamaja uksest välja. „Täna supiringi ei ole," ütleb Anu. On koolivaheaeg. Kooli köök on kinni. Need, kellele Anu sealt lõunat viib, jäävad sel nädalal supita, aga mitte söömata. Anu toob Konsumist ja Särtsust. Särts ja

Maimu.

Aino kohvikus.

Aino teel kohvikusse.

pensionäride ema Teresa

„Aastad täis sära ja väärikust” laureaadiks. Meie Anu ehk Lihula ema Teresa – nagu nad ise ütlevad.

6 × ARVO TARMULA

Puud. Ikka ja jälle.

Anu poes toitu ostmas.

Anu Veide

- sündinud 1968
- õppinud kondiitriks
- poeg ja täiskasvanud tütar
- kuuendat aastat Lihula valla hoolekandetöötaja
- konkursi „Aastad täis sära ja väärikust” tänavune laureaat
- 15 hoolealust

Konsum ongi ainukesed kohad Lihulas, kust saab sooja sööki.

„Kui pikk ring tuleb?” – „Paarkolmkümmend kilomeetrit.” – „Iga päev?” – „Iga päev!” – „Mitu inimest täna?” – „Oota, ma loen. Üks, kaks, kolm... Üheksa!”

„Ma panen su taha,” ütleb Anu. Ette istub Maimu. Maimul ei ole vett, ja kaks korda kuus viib Anu üle 80aastase Maimu päevakeskusesse duši alla. Anu paneb Elmole hääled sisse ja keerab vallamaja tagant välja. Sõidame. Maimu ootab teeotsa peal, ühes käes kepp, teises saunakott. Anu pärib tervise järele. „Kord on parem, kord kehvem,” ütleb Maimu. Täna on kehvem. Juttu jätkub. Keegi olla hooldekodust ära tulnud. Polnud mõtet olla, et nii igav, teab Maimu. Kodune elu on ikka teine tera. Elmo jõuab päevakeskuse ette. Anu võtab kepi ja koti, aitab Maimu Elmost välja ja majja sisse. Tunni aja pärast tuleme Maimule järele. Suvel käib Maimu duši all jala.

Helve ja Sirlet

Helve juurde. Helvele on vaja puid tuua. Helve mees suri mõne aasta eest. Pärast seda jäi Helve kehvemaks. Lapsi Helvel ei ole. 84aastane Helve elab kahekorruselises majas, tondilossis, nagu Anu ütleb. Kunagi elas majas kuus peret, iga köögi peal kaks. Nüüd on jäänud Helve ja kass. Mustu. Trepp on kitsas, käänuline ja järsk. Nagu taevatrepp. Omalgi tegu üles saada. Ronime teisele korrusele. „Kuidas sul läheb?” hõikab Anu. Kostab kobinat. „Mis ta läheb... Täna na pime ilm,” kostab Helve hääl. Anu kaob puid tooma. Helve tõmbab köögiukse aset täitva kardina eest ja juhatab mu tuppa. Mustu pikutab voodis, Helve pakub istet ja toetub ka ise sängiservale. Mustu tuleb nuhutama. „Eks ta arva, et Anu,” ütleb Helve. „Anu tal suur sõber.”

Poes käib Helve ise, rulaatoriga. „Aga Anu ütleb, et kui ma ise ei saa, siis ma ikka ütleks. Siis ta läheb ise,” ütleb Helve. „Anu käib kaks korda nädalas vaatamas, kuidas ma hakkama saan. Kui on midagi hädalist, siis saan helistada. Mul on ta telefon.”

Helve ütleb, et Anu on väga tore inimene. Väga sõbralik. Väga abivalmis. Väga heas tujus. Isegi kassiga saab hästi läbi. See on suur asi. „Ega kass iga võera juurde tule,” ütleb Helve. Kassist on seltsi. Ikka üks elus hing majas. Anu veab kolinal puid. Helve jutustab varestest ja hakkidest õue peal. Nemad ja Mustu ja Anu on Helve maailm. Üks vares löönud hakkidega kampa, imelik lugu. Ei lennanud sügisel äragi. Üks suvi leidnud Helve aiast halvatud tagakoibadega siili. Sellele viinud Helve põõsa alla riisiputru. Üks talv käinud jälle rebane kuuri all söömas. Kell on kümme. „Näeme neljapäeval,” ütleb Anu. Helve saadab meid trepiotsani.

Konsumisse. Anu peab vaatama, mis poes täna on, et siis proua Jutale ütelda, mille vahel on valida. Proua Jutale iga asi ei maitse. Konsumi ees on Anu Elmole eraldi parkimiskoht. Roheline. See tehti hiljaaegu ja selle üle on Anul hea meel. Pääseb iga kell parkima. Konsumis on remont, mis tähendab, et pood on lahti, aga sooja toidu lett on kinni. Anu uurib salateid ja saiakesi. „Polegi proua Jutale suurt midagi rääkida,” nendib ta. Poetiir tehtud. Aeg Maimule järele minna.

„Kaua sa seda tööd oled teinud?” – „Märtsis saab kuus aastat. Paar esimest aastat käisin rattaga.” – „Kuidasmoodi rattaga?!” – „Lihtsalt. Päris huvitav oli... Talvel käisin tõukekelguga. Siis hiljem sain Elmo.” – „Aga enne mis tööd tegid?” – „Olin kondiiter.” – „Ja siis kutsuti hooleknde peale?” – „Kuidagi nii ta läks, jah. Mulle meeldib! Inimesed on toredad!”

Viime puhta Maimu kodutreppi. Maimu kaob majja. Meie sõidame Sirletile puid tooma. Sirlet on 37 ja ratastoolis. Kella kolmeni on Sirlet päevakeskuses. Seal on seltsi ja tegevust. Kell veel kolm pole. Sirleti uks on lukus. Anu kougib taskust võtmekimbu, otsib õige võtme välja. Kodus on ainult kass. Kah Mustu. Suundume kuuri. Pime koridor. Koperdan. Anu on harjunud. Pimedad ja käänulised koridorid kuuluvad Anu töö hulka nagu patsakas teiste inimeste pangakaarte ja kobakas võtmekimp. Kimbus on varuvõtmed: hoolealuste kodu võtmed ja kuurivõtmed ja keldrivõtmed ja... Viktoriga juhtunud kord nii, et uks olnud lukus ja Viktor toas maas, jalaluu puru. Telefoni juurde Viktor ei pääsenud. Kuskile mujale samuti mitte. Oli kolm päeva põrandal pikali maas. Kui Anu lõpuks tuli ja sisse ei saanud, tuli uks maha lõhkuda. Sellest ajast peale on Anul võtmekimp. Seda enam, et Anu hoolealused on väga vanad. Võib juhtuda, et polegi enam kedagi ust lahti tegemas.

„Kas on juhtunud?” – „On.” – „Kaua tööpäev kestab?” – „Kuueni läheb ära. Vahel kauem ka.”

Kui mõnel hoolealusel on kehvem päev, käib Anu õhtul teist korda läbi, kuigi kord seda ette ei näe. Kui proua Jutal pühapäeval elektripirn läbi läheb, võib ta rahumeeli Anule helistada. Asi see Anul minna ja uus pirn sisse keerata. Selles mõttes Anu laupäeva ja pühapäeva ei pea. Pühapäevast helistamist tuleb ette ka sellepärast, et Anu nimi on memmekeste telefonis esimene. Esimesele nad vajutavadki, ka siis, kui tegelikult on plaan mujale helistada, näiteks tütrele. Siis Anu seletab. Kannatlikult. Mõnikord neli-viis korda järjest.

Heino ja Aino

Sirletile puud toodud, sõidame Heino juurde. Heinole on korstnapühkija tulemas. Vaja meelde tuletada, et Heino ei teeks tuld ahju, ja võtta poenimekiri. Heino ei ole eriti vana, aga Heinoga on selline lugu, et tema ei julge kodust väljas käia. Kui, siis ehk kuuri ja tagasi, aga poodi mitte eluilmaski. Peale selle ei ole numbrid Heino sõbrad. Ta ei saa hindade ega muu sihukesega hakkama. Heino elab koos emaga, ema on vana. Kah ei käi väljas. Ema eest hoolitsemisega saab Heino hakkama küll, ja korstnapühkija järelt koristamisega. Konsumist on Anu võtnud papid ja laotab need ahjusuu ette maha, et oleks pärast kergem puhastada. Heino ema on voodis. Anu istub serva peale ja paneb kirja, mis poest vaja on.

„Kas piim on otsas?” – „Mhm.” – „Keefir ka?” – „Mhm.” – „Mõni salasoov ka on?” – „Saia tahaks!”

Heino seisab köögis akna all ja vaatab üksisilmi välja. Suur osa Heino päevast möödub nii. Minu poole Heino ei vaata. Peale poeskäimise kardab Heino ka võõraid. Seisan esikus. Heinot ei tülita. Äkitselt Heino pöördub, astub kaks kärmet sammu, pistab mulle kommi pihku. Siis akna alla tagasi. Andmise rõõm...

Anu telefon hakkab helisema. „Olgu nii, Aino! Kell üks siis,” ütleb Anu ja vajutab telefoni kinni. Ainole läheb Anu järele kella üheks, siis on Ainol ahi köetud ja aeg kohvikusse minna. Kui väga rangelt võtta, siis niisugust asja nagu kohvikuskäik pole ette nähtud, aga Anu ei tee sellest numbrit. Kui Aino tahab kohvikus istuda, siis tuleb ta sinna viia ja asi vask. Siis on Aino tuju hea ja terviski parem. Kohvikus saab Aino kokku sõbrannaga. Tema tuleb ise kohale. Rulaatoriga. Enne Ainole järele minekut jõuame proua Juta käest poenimekirja võtta. Mina sisse ei lähe, sest proua Juta on öelnud, et tema kedagi võõrast ajakirjanikku häirima ei taha. Ootan õues. Anu naaseb prügikoti ja poenimekirjaga. Ütleb, et proua Juta olnud pettunud, et kus see ajakirjanik siis nüüd on. „Pärast tuled kaasa!” ütleb Anu.

Uuesti Konsumisse.

„On sul selline tunne ka, et sul on 15 vanaema-vanaisa?” – „Ikka. Võtad nagu omainimesi.” – „Kas sa suurt viletsust ka näed?” – „Vahel olen putukaid-satikaid koju toonud.” – „Mis saaks, kui sind ei oleks?” – „Eks siis käiks need, kes tahavad taskuraha teenida. Mõni ikka käiks.”

Konsumis käidud, tuleb minna Sirtsu ja Särtsu. Sirtsust ostab Anu proua Jutale sarvesaia. Särtsust võtab ta proua Jutale prae. Vahepeal peab telefoniga nõu, mis praadi proua Juta tahab. See, et maitseks, on tähtis. On keskpäev. Proua Juta saab toidu ja Heino saab toidu. Natuke ajame Juta juures juttu ka. Seegi on tähtis. Vahel toidust tähtsamgi. Ongi kell üks. Aeg Aino kohvikusse viia. Oleme Aino maja ees. Ainot pole kuskil. Anu helistab.

„Nii vara? Mul alles ahi köeb!” – „Sa ütlesid kell üks!” – „Ei ütelnud! Ma ütlesin kell kaks!”

„Kui kell kaks, siis kell kaks,” ütleb Anu stoiliselt. „Käime siis enne Meeta juures ära.”

Meeta, Viktor ja Salme

Meeta on Anu kõige vanem hoolealune – saab varsti 97aastaseks. Meeta magab. „Tere, Meeta! Äratus,” hõikab Anu. Meeta ilmub, siidrätik kaela ümber, ja teatab, et vilets on olla. „Ehk on ilmast?!” pakub Anu. „Tallinnas oli lumi maas. See mõjub tervisele.” – „Ei tea, Anukene, ei tea,” ütleb Meeta. – „Kas helistame Lainele?” uurib Anu. Laine on Meeta tütar ja 80 ligi. „Ei saa see Laine midagi teha,” ütleb Meeta. Arst ka ei saa. Arst on öelnud, et Meeta on terve. „Ma olen vana! Ma olen kulunud,” teab Meeta ja kordab: „Vilets on olla!” Arutatakse seda asja nii ja naa ja lepitakse kokku, et Anu tuleb õhtul läbi. „Tule jah, Anukene, tule,” ütleb Meeta ja kobib tagasi asemele. Enne on Anu kontrollinud, kas rohud on võetud, kas Meeta on söönud. Rohud on võetud, aga süüa Meeta ei taha. Ei ole isu. „Natukene peab ikka sööma,” manitseb Anu „Muidu kaob jõud ära.” Meetal on duši all käimise päev, aga viletsa enesetundega ei tule dušš kõne allagi.

Kell on kaks. Viime Aino kohvikusse, võtame vallamajast Punase Risti abipaki, Sirletile, viime kohale, Sirletit pole ikka veel kodus, kass hoiab maja, ostame Salmele postkaardi ja banaane.

„Viid sa tööd koju kaasa ka?” – „Seda ei ole.” – „Mis rõõmu teeb?” – „Iga pisiasi teeb rõõmu!”

Viimane, mille üle Anu rõõmustas, oli see, et Sirlet rõõmustab Punase Risti paki üle. Tuleb koju, leiab ja rõõmustab.

„Mis kõige tähtsam on?” – „Rahulik peab olema.”

Sõidame Viktori juurde. Viktor nagu Helvegi elab tühjas majakolakas, tema on üks elanik kahest. Viktor ütleb endal vanust olevat 13 alla saja. Lapsi tal pole ja mis seal imestada – naist pole Viktor saanud võtta, sest pole olnud oma korterit, kuhu naist tuua. Oma Lihula-kodu Viktor üürib. Ta on omal ajal elanud Tallinnaski. Liivalaia tänavas. Seal oli kange lärm. Lihulas ütleb Viktor olevat vaikne. „Külm,” hõõrun Viktori tibatillukeses köögis käsi. „Teeme kakaod,” ütleb Viktor ja paneb vee üles. Anu on jälle puid toomas.

Vesi kahiseb. Viktor mõõdab: üks lusikatäis kakaod, üks lusikatäis piimapulbrit, üks lusikatäis suhkrut. Tassid on tibatillukesed. Anu on puud ära toonud, kergitab potikaant ja nendib, et pudru peaks ära viskama. „Jõuab,” ütleb Viktor. Viktoril on niisugune elufilosoofia. Jõuab. „Mis sa täna teinud oled?” uurib Anu. „Midagi pole teinud,” ütleb Viktor. Aega on. Pudruga ja üldse. Anu arvab, et ei ole, ja viib pudru õue põõsa alla. „Seal on mul siil,” ütleb Viktor. Siilile puder maitseb nagu Helve siililegi. Ükskord müksanud siil Viktorit ninaga. „Ju ta arvas, et olen eluta asi,” ütleb Viktor. Anu kohta ütleb Viktor: „Hea inimene. Kuldne inimene.” Kakao on kah hea. Jätame hüvasti. Viime Aino koju. Aino meel on rõõmus. Edasi – Salmele postkaarti ja banaane viima.

Salme on 91 ja saab hakkama kõigega peale poeskäimise. „Istu sina ka,” ütleb Salme mulle. Istun. „Ma kirjutan Anust ajalehte lugu,” ütlen Salmele, et Anu sabas tilpnemist kuidagi õigustada. „Võid kirjutada küll!” ütleb Salme rangel kooliõpetajatoonil. „Tema on seda väärt!”

ISADEPÄEV TULEKUL

Smittide elutöö – viis last ja tegus talu

Tänavu saab Läänemaa aasta isa aunimetuse Koluvere küla Põllusmaa talu vanaperemees Hannes Smitt.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Kui Smitid 1957. aastal praegusel Põllusmaa talu kohal alustasid, oli seal vana talumaja, väike aidakökats, kolm hõbepaju ja kolm õunapuud. Muud mitte midagi. Hannes ja Helle Smitt on suureks kasvatanud viis last, perel on kuus lapselast. Valla poolt on Hannes Smitil aukirju, vapimärk, medal, suur teeneterist. „Kõik on aja jooksul tulnud," nentis Kullamaa valla aukodanik.

0,3 hektarilt 160 hektarile

Smitid elavad Koluvere külas Põllusmaa talus. Naabrimees on vallavanem Jüri Ott, kes on seal juba aastakümneid toimetanud.

„Kunagi pärandati see minu isale-emale," meenutas Hannes Smitt. Aga ema oli testamendi ära põletanud ning maa oli vahepeal uute omanike kätte läinud. Hannese isa ostnud 1957. aastal koha ära ning tuli koos perega Põllusmaale ja hakkas kohe uut elumaja ehitama.

„Kui abiellusin, tegin teise korruse enda pere jaoks korda," meenutas Hannes. Nüüd elab maja teisel korrusel talu 33aastane noorperemees Erki.

Tegelikult tahtis Põllusmaa peremeheks saada pere viies laps Heiko. „Õppis Türi põllumajanduskoolis kõik ära. Aga noh, läks nagu see läks..." poetas ema Helle.

Läänemaa aasta isad

2013 **Kalle Orumaa** Nõvalt
2014 **Toomas Räli** Lääne-Nigulast
2015 **Tiit Seiton** Martnast
2016 **Hannes Smitt** Kullamaalt

13 aastat tagasi, just enne Heiko 20. sünnipäeva, sattus auto, milles oli ka perepoeg, tuisus avariisse. Kaks Türil õppinud poissi sai surma, üks neist oli Heiko Smitt. „200 meetrit enne kooli," lausus ema Helle.

„Siis Erki otsustas..." meenutas isa Hannes. „Siis ütles: tulen, hakkan talu pidama."

Kunagisest kolhoosiaegsest 0,3 hektarist on talu kasvanud 160 hektari suuruseks. „Kolhoosi lõppedes, 1992. aastast, saime neli-viis hektarit lisa," meenutas isa Hannes.

Hannes Smiti sada ametit

Pereema Helle on Noarootsist pärit. „Suunati siia tööle," meenutas Viljandimaal Vana-Võidus Gagarini-nimelises sovhoostehnikumis zootehniku kutse saanud Helle Smitt.

Kehtna sovhoostehnikumis mehhanisaatoriks koolitatud Hannesega kohtus Helle 1970. aastal, kolm aastat hiljem tehti pulmad.

„Ma olen sadat ametit pidanud," nentis isa Hannes. „Alguses tulin uue tehnika mehaanikuks, siis asendasin osakonnajuhatajaid, seejärel olin traktorite peal, siis melioraator, hiljem sain jahumasina peale, olin ise ka laohoidja. Kolme koha peal rabasin, pere oli suur. Raha oli vaja."

Kolhoositöö kõrvalt tuli talitada ka kodus, oma laudas oli kaheksa lehma.

„Ikka lapsed on kõige rohkem rõõmu valmistanud," tõdes isa Hannes. „Ja lapselapsed," lisas ema Helle.

„Mune pole me kunagi poest ostnud," kiitis Hannes. Helle meenutas, et ühel korral siiski osteti, kuid munakoored olnud nii rabedad, et kui munadega koju jõuti, olnud kõik puha puruks.

Põllusmaal on 80–90 hektarit vilja all, lehmade toidupoolist mujalt juurde ostma ei pea.

„Soomlased tõid algul seda algelist tehnikat, et üldse sai hakata," meenutas Hannes. „Tänu sellele, et sa kiriku liinis olid tööl ja nende välismaalastega tegelesid," poetas ema Helle.

Praegu on Põllusmaa talus kõik vajalik. Kombainid, kuivatid, traktorid, kõik Euroopa Liidu toega ostetud.

Kui kolhoosikord lõppes, ostsid Smitid ühismajandi pankrotihaldurilt vasikalauda koos loomadega ära. „Sadakond vasikat oli sees, sealt hakkasime neid viima tapamajja," meenutas isa Hannes. „Osa mullikaist olid tiined, need jätsime järele ja sealt see lehmapidamine meil alguse sai," lisas ema Helle.

Põllusmaal on veiseid kokku 46, neist lüpsilehmi 27. „Piimaga on viimastel aastatel olnud raske. „Poleks poeg üle võtnud, oleksime ära lõpetanud," ütles Helle.

Põllusmaa lehmade toodang on viimastel aastatel olnud 9300 peal. „Sel aastal tuleb vähem, rohi oli kevadel kehv, kuiv ja puitunud," arutles Helle.

„Eks see ole miinus, et igal hommikul pead kell pool viis lauta minema," arutles ema Helle. „Suur pluss on aga selles, et see on oma töö. Kõik, mis teen, teen omale."

„Tallinna piimakombinaat läks pankrotti, sealt saime lataka kätte, Pärnust saime lataka kätte," meenutas Hannes talupidamise algusaastaid.

Piimarahast ilma jäämine ei tõmmanud Smitte põhja vaid seetõttu, et tollal käisid nad talupidamise kõrvalt ka palgatööl.

Põllusmaa talu müüb oma toodangu E-Piima Põltsamaa tehasesse juustupiimaks. Smitid on piimakombinaadile nii head kunded olnud, et peaaegu igal aastal on E-Piim neid premeerinud. „Oleme Egiptuses preemiareisil käinud, viimastel aastatel aga Toila spaas," kiitis pereisa.

Piimatootjad kurdavad, et piima eest makstakse omahinnast vähem. Smitid saavad rehnuti tasakaalu sellega, et enda tööd omahinna sisse ei arvesta. „Sööda saad oma maa pealt, oma tööd ei arvesta, nii saab hakkama," selgitas Helle.

„Igas peres tuleb oma ütlemisi," tõdes Helle. „Aga riidu pole kah olnud," lisas Hannes.

Perepoeg Erki võttis talu mullu kevadel üle. Noorperemees sai ka noore taluniku toetust ning peab nüüd vähemalt viis aastat talus lüpsikarja pidama.

Lapsed on rõõmu allikas

„Ikka lapsed on kõige rohkem rõõmu valmistanud," tõdes isa Hannes. „Ja lapselapsed," lisas ema Helle. Smittidel jookseb 44. abieluaasta. „Noored ei usuks sellist asja," muheles ema Helle.

„Igas peres tuleb oma ütlemisi," tõdes Helle. „Aga riidu pole kah olnud," lisas Hannes. „Üksteisemõistmine peab olema," arutles Helle. „Kannatust," poetas Hannes lisaks.

Püksid on Smittide peres mõlema jalas. „Ühel oma, teisel oma tegemised," ütles Helle. „Lauta lähed, igaüks teab, mis tema töö on. Pole vaja rääkidagi. Aga nõu peame ikka."

Smittide lapsed on kõik Kullamaa keskkooli lõpetanud, linnas edasi õppinud. Kolm tütart elavad Tallinna lähedal. „Arukülas, Tabasalus ja Väänas," loetles ema Helle. „Tallinnas käivad tööl. Kahel on perefirmad, kõige vanem on erafirma palgal."

„Oleme tahtnud, et kodu oleks hubane ja mõnus, et kui nad tulevad," ütles ema Helle. „Juured on neil siin."

„Väikeste heaks on nüüd rohkem aega," kinnitas vanaema Helle pojatütrel pead silitades. „On ju, Freya?" Lapselaps Freya (sellenimelisi on Eestis vaid 16) tõstab käe püsti ja ajab sõrmed harali, andes märku, et tegelikult on ta viieaastane.

„Kui neid palju on, siis kasvavad nad üksteise najal," arutles isa Hannes. „Heiko, tema kasvas nii, et ei saanud arugi."

„Kokkuhoidmist on meie peres küll, seda imestavad kõik, et kuidas me nii kokkuhoidev pere oleme," lisas ema Helle rahulolevalt.

„Lapsed kasvavad kõik koos. Suurena on igaühel oma ise-

MAANTEEAMET

SÕIDA TALVEL OHUTULT

PANE TÄHELE

- Ootamatuks libeduseks ja rasketeks sõiduoludeks peab alati valmis olema. Vali teeoludele vastav sõidukiirus. Lubatud suurim sõidukiirus ei ole liiklejale kohustuslik.
- Järgi hoiatusi! Kui soovitatakse liiklema mitte minna, siis ära mine.
- Talvel liigeldes ära looda, et „äkki läheb õnneks". Hoia tavapärasest suuremat pikivahet ning väldi möödasõite! Muutlike ilmaolude korral ole eriti ettevaatlik, sest ka lühikesel distantsil võivad teeolud oluliselt erineda.
- Sõida tehniliselt korras ja talvehooajaks ettevalmistatud autoga. Kontrolli, et pidurid, tuled ning kojamehed oleksid töökorras.
- Kasuta korralikke talverehve ja kontrolli rehvide rõhku.

INFO

- Enne sõitu tutvu teeoludega liiklusinforakendusest www.tarktee.ee.
- Teekonna planeerimiseks ja reaalajas sõiduinfo saamiseks kasuta mobiilirakendust Waze.
- Maanteeinfokeskuse 24 h infotelefon 1510.

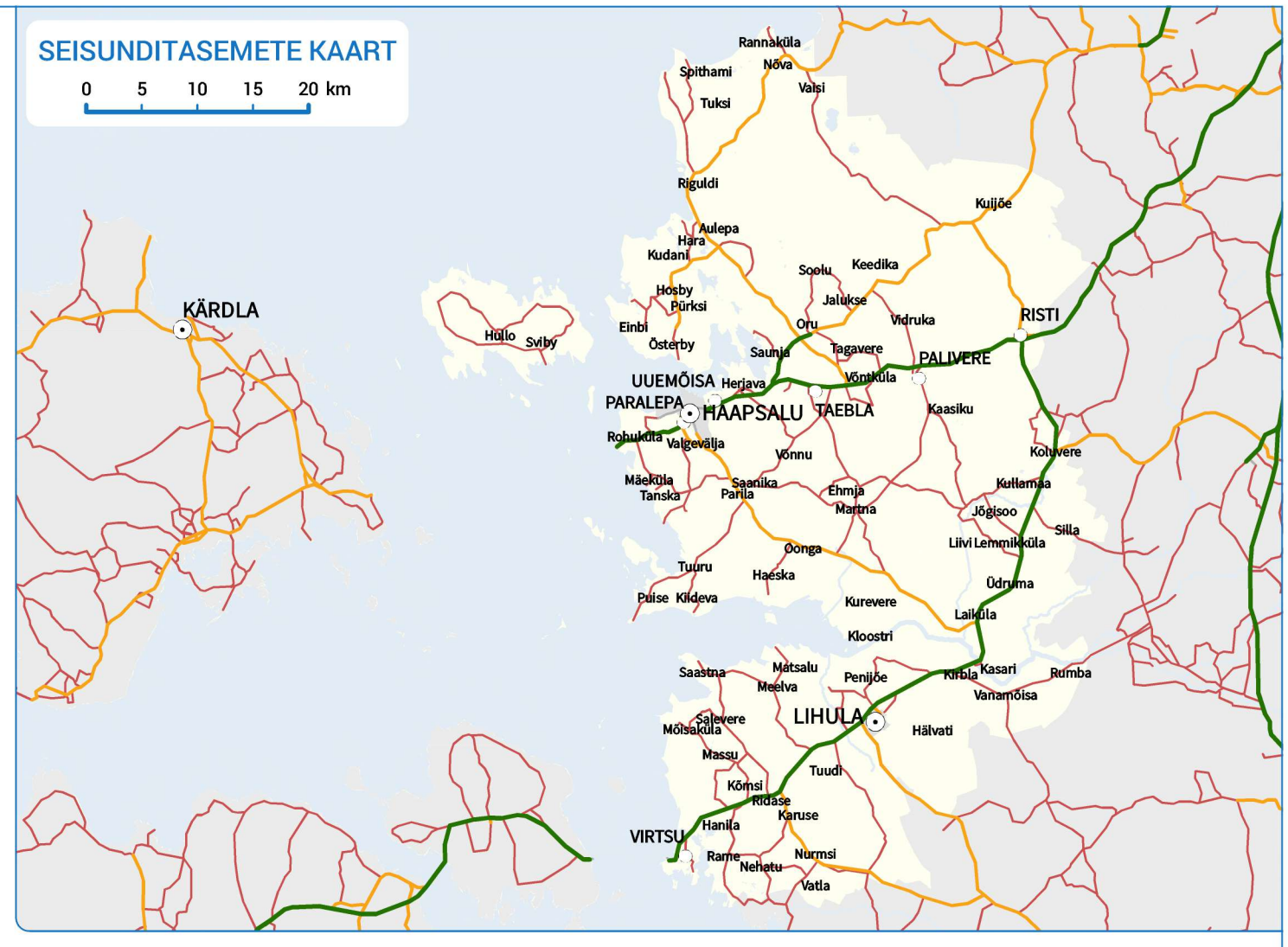

Seisunditase sõltub liiklussagedusest ehk mitu sõidukit ööpäevas teel liikleb:

MADAL SEISUNDITASE	KESKMINE SEISUNDITASE	KÕRGE SEISUNDITASE
Tehakse libedusetõrjet, kuid teed ei pruugi olla lume- ja jäävabad.	Libedusetõrjet tehakse regulaarselt, kuid teed ei pruugi olla lume- ja jäävabad.	Libedusetõrjet tehakse regulaarselt: teepind või vähemalt sõidujäljed on lume- ja jäävabad.
Lumetõrjet tehakse 24 h jooksul pärast lumesaju või tuisu lõppu.	Lumetõrjet tehakse 12 h jooksul pärast lumesaju või tuisu lõppu.	Lumetõrjet tehakse 5 h jooksul pärast lumesaju või tuisu lõppu.
Libedusetõrjet tehakse 12 h jooksul pärast libeduse tekkimist.	Libedusetõrjet tehakse 8 h jooksul pärast libeduse tekkimist.	Libedusetõrjet tehakse 4 h jooksul pärast libeduse tekkimist.

Smittide pere mullu jõulu ajal. Ülemine rida: (vasakult) väimees Jaanus, tütar Helena, tütar Hannela, minia Carine, poeg Erki, tütar Edvika, väimees René. Keskmine rida: lapselaps Rosé-Marii, ema Helle, isa Hannes, lapselapsed Freya ja Eric. Alumine rida: lapselapsed Taurite, Tauri ja Randal.

ERAKOGU

loom, oma vaated. Kui aga kokku saavad, klapivad hästi."

„Tööd on tehtud, vaeva nähtud, aga kui tagasi vaadata, on ikka mõnus tunne," nentis ema ja vanaema Helle.

„Tulevik on tänapäeval üldse tume," tõsines Hannes. „Kümmekond aastat tagasi tundus, et kõik on nii rahulik, aga nüüd enam ei ole. Ainult sõditakse."

Volikogusse Hannes Smitt vist enam ei kandideeri. „Ma arvan, et ehk hakkab aitama. Anname noortele ka võimaluse. „Oldud ju küll. Kunagi kutsus Heino Priimägi kangesti, et tule. Sai mindud ja kogu aeg on valitud. Rahvas on valinud."

„Mul on Läänemaast kahju, muidu jääb see nii väikseks ju. Mulle oleks see Suur-Läänemaa vald meeldinud. Siis oleks kõik võrdsed olnud."

Hannes Smitt saab Läänemaa aasta isa tiitli maakondlikul tänuüritusel Penijõe mõisas 24. novembril. Aasta isa saab kingituseks Eesti ettevõtte Wooch puidust käekella. Läänemaa aasta isa tiitlit annab Lääne maavalitsus välja aastast 2013.

Kunstikooli neljandikud annavad aru

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Haapsalu kunstikooli neljanda kursuse neli tüdrukut tutvustavad kunstikooli galeriis avatud näitusel „Neli neljandikku", mis nad on koolis nelja õppeaasta jooksul selgeks saanud.

Neli neljandikku on Ghetre Cahra Krikk, Mona Liinat, Riina Reiners ja Marlene Schwindt. Kunstikooli galeriisse näitusele on jõudnud nende maalid, joonistused ja pisut ka keraamikat. Põhirõhk on siiski joonistustel.

„Maalid on sellised, mida on kaua tehtud. Nad jõuavad poole aasta jooksul kaks maali teha," selgitas tüdrukute kursusejuhendaja Elis Saareväli.

Kursusejuhendaja sõnul saab näitusel kunstikooli galeriis nautida klassikalise maali ja joonistuse meisterlikkust. „Töödes on püüeldud realismi poole, et kõik oleks tõetruu," rääkis Saareväli.

Ta lisas, et kõik tööd on ta teinud natuuris ehk siis maalinud ja joonistanud kunstniku ees olnud asju või inimesi.

Saareväli peab natuurist joonistamise oskust väga tähtsaks, sest tänapäeval eeldavad kunstikõrgkoolid, et seal õppima asuja seda juba oskab. „Kiiruga ei õpeta joonistama ühtki inimest. See näitab, et neil neljal tüdrukul, kes kursusele jäänud, on tahet ja püsivust," selgitas ta.

Kursusejuhendaja sõnul on andekate õpilaste kontsentratsioon sel kursusel harvaesinevalt suur. „Nad on minu pärlid," nimetas ta.

ARVO TARMULA

Riina Reinersi autoportree.

Seda, kas neljast lõpukursuse tüdrukust võiksid ka kunstnikud saada, Saareväli ennustada ei osanud. „Kunstnikuks saamisel peab tahe väga suur olema, aga mõnel loomingulisel erialal võiksid nad leiba teenida küll," ütles Elis Saareväli.

Kunstikooli direktor Marika Aedviir kiitis tüdrukute arengut kunstnikuna ja ka ettevõtlikkust: „Näitus on hästi läbi mõeldud, nad panid selle ise üles ja ise tegid plakatid."

Näitus jääb kunstikooli galeriis avatuks 19. novembrini. Aedviiru sõnul panevad seejärel oma loomingu kunstikooli galeriis välja kooli täiskasvanud kursuslased.

Risti kool tõi „Päikeselaulult" kolm preemiat

IVI KÜLA
Risti põhikooli muusikaõpetaja

Viljandis peeti oktoobris üleriigiline laste omaloominguliste laulude konkurss „Päikeselaul", mida korraldab EELK Viljandi Jaani kogudus juba kuuendat korda.

Sellel aastal osales 14 laulu ja osalejate vanus oli koolieelikust 25. eluaastani. Konkursil said tähelepanu ja žürii tunnustuse osaliseks kõik osalejad. Žürii esimees Kadri Hunt pidas pika ja täpse ning professionaalselt lahti mõtestatud kokkuvõttekõne. Osavõtjad said kaunid diplomid ja kingitused. Žüriisse kuulusid ka Piret Rips-Laul, Anu Röömel, Külli Salumäe ja Kristi Sääsk.

Risti põhikooli 4.–5. klassi ansambli lapsed esitasid viiekesi viis omaloodud laulu, kasutades saateks peale klaveri ka flööti, kitarre, käsikelli, kellamängu ja löökpille. Teised osalejad olid pärit Viljandi linnast ja maakonnast, aga ka Tallinnast ja eri paigust Harjumaalt, Tartust jm. Esimene voor oli pärimusmuusika aidas, mille järel asus žürii otsuseid tegema, meie aga linnaga tutvuma. Avalik lõppvoor ja autasustamine oli õhtul Viljandi Jaani kirikus.

Läänemaale toodi kolm preemiat. 1.–4. klassi vanuseastme esimese koha sai Laura Liiv lauluga „Sõprus", mis oli temperamentne ja kaasakiskuv huvitava sõnastusega laul.

Grand prix' vääriliseks tunnistati Anni Hipp Visla laul „Külma kuningriik", mis läks kordamisele ja mille nooti tulid teised muusikaõpetajad kohe oma laste repertuaari tarbeks küsima. Kiideti ka Anni flöödimängu ilusat tooni ja laulu ootamatutele käikudele leitud huvitavat saateharmooniat, mida olevat tunduvalt põnevam kuulata kui väljakujunenud reeglitega järgnevusi. Risti kooli ansambli viiest lapsest neli õpib Haapsalu muusikakooli Risti filiaalis. Nad on õpetaja Ivi Küla solfedžoõpilased.

Žürii eripreemia sai muusikaõpetaja Ivi Küla laste loomingulise innustamise ja delikaatse toetamise eest. Nimelt said professionaalid aru ja hindasid, et juhendades on laste põnevad konarused silumata ja ehedus alles jäetud.

Mariliis Koplik sai diplomi siiraste mõtete ja kauni meloodia eest laulus „Sõprus", Melissa Elisabeth Baussov ja Anni Hipp Visla fantaasiarikkuse eest populaarseks osutunud „Surmadžungli räpis", mille suhtes ei võinud ette kindel olla, et žürii õudusnalja mõistab. Meie rõõmuks osutus laul väga oodatuks ja populaarseks. Marie Suur sai žürii tunnustuse osaliseks suurepärase muusikalise lavastuse eest laulus „Kass ja täht".

Kuigi tuli esimesel koolivaheaja päeval vara ärgata, sai sügiseses Viljandis seigeldes end vaimustavalt tunda. Nagu neli aastat tagasi, mil Risti lapsed sellel konkursil korra varem osalesid, saime elamuse nii paljudest huvitavatest maailmadest, mida laste põnevad laulud ja hingestatud esitused andsid.

Seljakotiga Austraalias

9. osa

KELLI SEITON

Teistmoodi asjad

Austraalias on pisidetaile, mis on kodumaaga võrreldes teisiti. Paljud neist on väheolulised ja märkamatud, ent nende mõttes ülestähendamine võib tekitada ootamatut hasarti.

„Hmm," mõtles postkontori töötaja, kui vaatas pakile märgitud saaja aadressi. Ta tahtis kindel olla, et saadetis pärale jõuab, ja küsis kahtlevalt: „Kas see on „üks"?" Positiivse vastuse peale kriipsutas mees minu kirjutatud numbri maha ja tõmbas asemele lihtsa sirge kriipsu. „Nüüd on selgem!" teatas ta võidurõõmsalt.

Olen harjunud number ühte kirjutama kriipsuna, millel on ülemises osas väike konksuke. Nii õpetati mulle koolis ja nii, näib mulle, kirjutavad ühte kõik mu sõbrad Eestis. Austraallastel on number üks aga püstine kriips. Minu kirjutatu sarnaneb hoopis nende number seitsmega, mida nad kirjutavad justkui tagurpidi L-tähte. Minu kirjapildis on sellele lisatud veel üks väike kriipsuke keskel. See omakorda on aga nii mõnelegi austraallasele meenutanud hoopis number nelja. Minu kirjutatud numbrid on siin olles saanud üsna palju tähelepanu ja küsivaid pilke. Seega, lihtsuse huvides olen kohanenud, ja minu käsikirjaline number üks on siin sirge kriips ning Eestis kirjutatud üks hoopis number seitse.

Autode ja liiklusmaailmas on silmanähtav erinevus selles, et kõik sõidavad valel pool teed. Opeli autodel on Holdeni logo. Ringteedel tuleb suunda näidata ka siis, kui ringil edasi sõidad. Võrdluseks, Eestis me näitame suunatuld siis, kui ringilt väljuma hakkame. Autot tankides peab kogu aeg kätt tankuri päästikul hoidma, sest Eestist erinevalt ei saa päästikut lukustada. Pikkade vahemaade ja paljude tankimistega on just see erinevus, mis vahepeal tüütult ohkama paneb.

Austraalias on kogu aeg sügis. Olgu, see on liialdus. Austraalias oleks justkui kogu aeg kõik aastaajad segamini esindatud ja sellist maalilist aastaaegade vahetumist, nagu on meil Eestis, naljalt ei kohta. Ühes päevas on nii kevadist õitsemist, suvekuumust kui ka talvist pimedust. Sekka leiab aga peaaegu alati puid, mille lehed on kollakaspunased või on need sootuks maha langenud. Aastaajast hoolimata loojub päike juba kella kuue-seitsme paiku õhtul, et umbes 12 tunni pärast siis taas hommikut alustada. Lühikestest suveöödest võib siin vaid unistada ning päikese järgi päeva sättides tuleb magamaminekuaeg üsna varakult.

Aga selle kõigega harjub ning pikapeale enam ei märkagi. Kuni Eestist külla tulnud sõbrad imestusega küsivad: „Kuidas siin üldse midagi teha jõuab, kui päev nii lühike on?" Harjuda tuleb ka sellega, et öisest taevast ei leia Suurt ega Väikest Vankrit. Nende asemel vaatab vastu hoopis Lõunarist, viiest tähest koosnev kujund, mis kaunistab ka Austraalia (ja Uus-Meremaa) lippu.

Austraalia toidupoodides ei müüda alkoholi, selleks on alkoholipoed. Et alkoholi osta, peab nii ostja kui ka kaaslane näitama oma dokumenti. Täpsemad reeglid, millal ja kellelt alkoholi ostmisel dokumenti küsitakse, näivad osariigiti ja isegi linnati erinevat. Näiteks Uluru – see suur punane kivi Austraalia keskel – juures pidi alkoholi ostes näitama ööbimiskohast saadud tõendit. Tõendil oli kirjas ka see, kui palju eri kangusega jooke ma osta võisin. Uluru alkoholi pakkuvad kohad on mõeldud peamiselt turistidele. Tõend eristab neid aborigeenidest, kellele alkoholi ei müüda. Aga see on juba teine teema.

Ühes poes märgiti peale dokumendi vaatamise ka mu nimi ja vanus üles – seadus nõuab, selgitas müüja, kui suurde ruudulisse kaustikusse tähti kirjutas. Teises poes asusime neljakesi pudeli vahuveiniga kassa juurde, kui müüja meilt kõigilt dokumenti küsis. Ühel sõbral seda kaasas ei olnud ja müüja keeldus pudelit müümast. Sõber käis kiiresti dokumenti toomas ning müüja selgitas, et poleks meile seda pudelit müünud ka siis, kui oleksime kõik koos poest välja astunud ja vaid ühe endi seast – ostja – poodi tagasi saatnud. Olime kõik neljakesi ligi kolmekümnesed.

Austraalias tuleb kuum ja külm vesi lahti keerata eri nuppudest, mõnikord on isegi kraane kaks. Paraja temperatuuriga vee saamine võtab minult ikka veel veidi kruttimist, ootamist, kruttimist. Ja lõpetuseks: kas vesi läheb kraanikausist alla vastupidise keeruga kui Eestis? 60ndail tegid teadlased sama katse nii põhja- kui ka lõunapoolkeral ja said vastuseks, et jah, vesi läheb eri poolkeradel kraanikausist alla vastupidise keeruga. Austraalias liigub see kella liikumise suunas, ent välismõjudest (näiteks mis suunast vesi kraanikaussi tuleb või kui suur on kauss) olenevalt pole seda enamasti tavaoludes näha.

Lehm Ljudmilla lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

LUMI

LUMI KUMMIKUS JA PÜKSIS,
LUMI PEAS
JA LUMI SUUS.
AINULT SÄRGI ALL VEEL ÜKSI
LUND EI OLE.
KUID KÕIK MUU
LUMINE ON HULLUPÖÖRA!
KUIDAS TEISITI SAAKS LAPS?
KUI ON LUMI
ÜHE ÖÖGA
MAHA TULNUD,
SUUR JA PAKS.

Laste nupunurgake

LASTESUDOKU

3					5
		4	6		
	3			5	
	4			1	
		5	2		
4					1

MÕISTA, MÕISTA!

1. Päeva tühe, ööse täis?
2. Must lehm, üts kõrv, üts nisa?

Eelmise laupäeva õiged vastused: Rakvere, rahulik, kurk ja jää või järv.

MÄNGUREEGLID

Mängus osalemiseks pead lahendama laste sudoku või ristsõna ja leidma mõistatustele õiged lahendused. Vastused palume saata või tuua Lääne Elu toimetusse Posti 30, 90504 Haapsalu, reklaam@le.ee. Oktoobrikuus võitis Haapsalu veekeskuse pääsme Henri Laht, Vanalinna Bowlingu külastuse Mikk Liivmaa, pitsa Peetri Pizzast Gert Sasse. Võitjatega võetakse ühendust! Novembrikuus uued mängud!

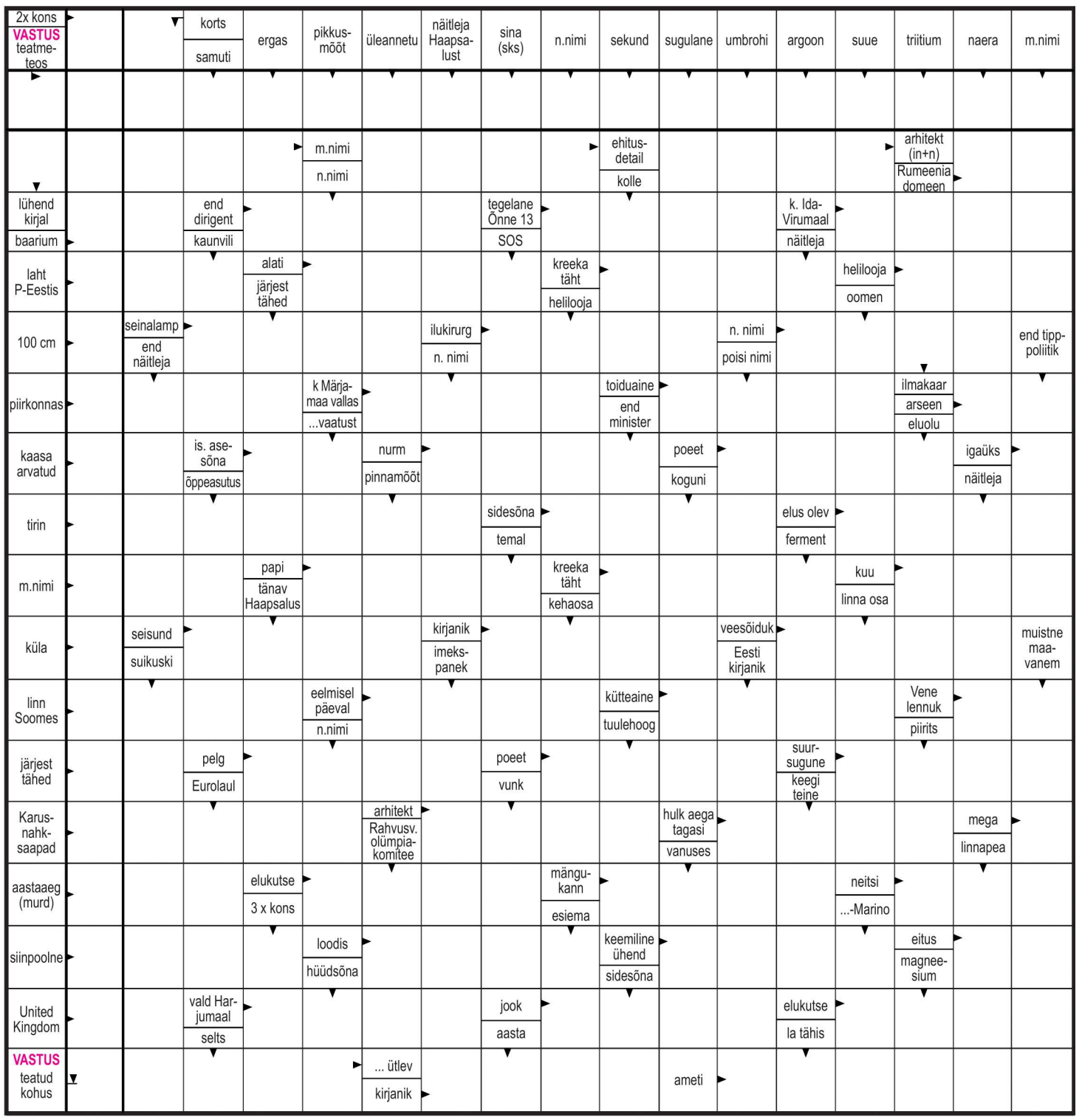

Haapsalu veekeskus
Peetri Pizza
VANALINNA BOWLING

SUDOKU

5		8	1		2	7		6
	9						8	
		3				4		
1				6				8
		5				1		
7				4				5
		7				9		
	1						3	
3		2	7		9	5		4

LP RISTSÕNALAHENDAJAD

Teeme ristsõna lahendamise teile huvitavamaks. Leidke tänasest ristsõnast lahendus vastuse reast. Lahendusi ootame hiljemalt järgmise nädala reedeks aadressil reklaam@le.ee või Posti 30, Haapsalu. Oktoobrikuu Lääne Elu meenete võitjad on Viive Raud, Olev Horm ja Terje Nõukas. Auhinna saate kätte Lääne Elu toimetusest Posti 30, Haapsalu.

KINO

Film „Valgus ookeanide vahel"

Pärast nelja piinarikast aastat läänerindel naaseb Tom Sherbourne (Michael Fassbender) Austraaliasse ja võtab vastu majakavahi töö Janus Rockil. Saarele toob Tom ka oma noore armastava naise Isabeli (Alicia Vikander). Aastaid hiljem, pärast kaht nurisünnitust ja ühe lapse surnult sündi kuuleb leinav Isabel lapse nuttu. Kaldale triivib paat, milles on surnud mees ja nuttev beebi. Tom, kes piinliku täpsusega kõik kirja paneb ja kelle põhimõtted on kohutavas sõjas püsinud kõikumatud, tahab mehest ja beebist kohe võimudele teada anda. Tomi vastuväidetest hoolimata jätavad nad lapse endale ja panevad talle nimeks Lucy. Kui laps on kahene, naasevad Tom ja Isabel mandrile ning peavad taas harjuma mõttega, et maailmas on ka teisi inimesi. Alla 12 a mittesoovitatav!
6. novembril kell 16; 8. novembril kell 19; 10. novembril kell 19. Pilet 4 €

E 7. november

etv

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Maahommik
12.35 Iseolemine (subtiitritega)
13.05 Hommik Anuga
14.20 Kahekõne (subtiitritega)
14.50 Üks tegu
15.00 Eesti parim koolikokk
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Osoon
20.35 Meie inimesed
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Välisilm
22.10 Valik 2016
00.05 Sild
01.08 ERR.ee uudised

Kanal 2

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Sajandi valitsejanna
13.30 Kuldvillak
14.00 Meie Charly
14.55 Küladetektiivid
15.50 Tüdruk nimega Elif
17.00 Lihtsalt Maria
18.00 Purunenud elud
19.00 Reporter
20.00 Köök
20.30 Kodutunne
21.30 Naabriplika
22.30 Ühikarotid
23.30 Mõrvaennetajad
00.25 Kriminalistika ajalugu
01.20 Galileo
02.35 Reporter
03.25 Külm linn
05.25 Müstilised lood

3 VIASAT

06.15 Yo-Kai kell
06.40 Teismelised ninjakilpkonnad
07.05 Printsess Sofia Esimene
07.35 Armastuse võim
08.30 Minu köök on parim
09.50 Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Su nägu kõlab tuttavalt **14.25** Kellapid **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.25** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kuuuurija **20.30** Papad Mammad **21.30** Eesti selgeltnägijate tuleproov **23.00** Herakles **01.00** Sherlock New Yorgis **01.55** Ameerika õudukas **02.45** Viimane tõeline mees **03.10** Kolmas naine **03.35** Papad Mammad **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Doktor Silva

etv2

07.00 Siilipoiss Alfredi salapärased seiklused **07.10** Indiaanipoiss Yakari **07.25** Põrsas Peppa **07.30** Tammetõru seiklused **07.55** Karusmarjad metsikus looduses **08.20** Robin Hood **08.35** Priit ja Prääks **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** Ringvaade **09.35** Eesti lood **10.05** Holby City haigla **11.05** Mustad teemandid **12.40** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Maša ja karu **16.00** Lastetuba **16.15** Mis? Miks? Kuidas? **16.20** Tinga Tinga lood **16.30** Oktonaudid **16.40** Indiaanipoiss Yakari **16.55** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Tuutu ja Potsu **17.35** Siilipoiss Alfredi salapärased seiklused **17.45** Sammalhammas, kus sa oled? **18.00** Rüütel Miku **18.10** Susapusa Okidos **18.25** Mesitaru **18.30** Lastetuba **18.45** Mily murrab pead **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Mõistlik või mõttetu **20.00** Maahommik **20.45** Poolvend **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Plekktrumm **22.20** Kas armastate Brahmsi? **00.26** ERR.ee uudised

T 8. november

etv

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Tähendamisi
11.55 Prillitoos (subtiitritega)
12.50 Osoon (subtiitritega)
13.20 Välisilm
13.55 Läbimurdja Bill Gates
14.45 4x4. Tadžikistan. Türkmenistan. Usbekistan
15.10 Hingetu
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Vabariigi kodanikud
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 OP
22.10 Koduigatsus
22.55 Plekktrumm
23.40 Ringvaade
00.46 ERR.ee uudised

Kanal 2

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Naabriplika
12.30 Kodutunne
13.30 Heeringas Veenuse õlal
13.50 Meie Charly
14.50 Küladetektiivid
15.50 Tüdruk nimega Elif
17.00 Lihtsalt Maria
18.00 Purunenud elud **19.00** Reporter **20.00** Radar **21.00** Krimi **21.30** Siberi võmm **22.30** Chicago tuletõrje **23.25** Röövitu **01.30** Subboteja **02.20** Mõrvaennetajad **03.05** Reporter **03.55** Kriminalistika ajalugu **04.40** Ühikarotid **05.30** Müstilised lood

3 VIASAT

06.15 Yo-Kai kell **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.30** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Kuuuurija **12.20** Eesti selgeltnägijate tuleproov **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.25** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kaua võib! **20.30** Suletud uste taga **21.30** Padjaklubi **22.30** Kellapid **23.00** Sõda **01.10** Sherlock New Yorgis **02.05** Ameerika õudukas **02.55** Viimane tõeline mees **03.25** Padjaklubi **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Südameasi

etv2

07.00 Susapusa Okidos **07.10** Rüütel Miku **07.20** Põrsas Peppa **07.30** Tuutu ja Potsu **07.40** Sammalhammas, kus sa oled? **07.55** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Mesitaru **08.40** Mily murrab pead **08.45** Oktonaudid **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.05** Plekktrumm **11.50** Poolvend **12.35** Eesti muusikavideod **13.04** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Väike kummitus Laban **16.00** Lastetuba **16.15** Mis? Miks? Kuidas? **16.20** Tinga Tinga lood **16.30** Oktonaudid **16.45** Indiaanipoiss Yakari **16.55** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Tuutu ja Potsu **17.35** Siilipoiss Alfredi salapärased seiklused **17.50** Vikerkaare Rubiin **18.00** Beni ja Holly väike kuningriik **18.10** Robin Hood **18.25** Toredate Asjade saar **18.30** Lastetuba **18.45** Lammas Shaun **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Heureka **20.00** Homsed linnad **21.00** Miranda **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Eesti lipp ümber Kuuba **22.05** Isa tool **23.20** Mustad mängud **01.08** ERR.ee uudised

K 9. november

etv

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Plekktrumm
12.35 Meie inimesed
13.00 Riigikogu infotund
14.00 Ajavaod. Riigi mehed
14.30 Midsomeri mõrvad
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Pealtnägija
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Foorum
22.40 Meie maailm
23.35 Ringvaade
00.42 ERR.ee uudised

Kanal 2

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Siberi võmm
12.30 Radar
13.30 Heeringas Veenuse õlal
13.50 Meie Charly
14.50 Küladetektiivid
15.50 Tüdruk nimega Elif
17.00 Lihtsalt Maria
18.00 Purunenud elud
19.00 Reporter
20.00 Suur lotokolmapäev – Rooside sõda
21.00 Saladused
21.30 Pilvede all
22.30 Saage tuttavaks
23.00 Rizzoli ja Isles
23.55 Vanga
01.00 Roaldi nädal. Lasnamäe
01.55 Chicago tuletõrje
02.40 Reporter **03.30** Radar **04.20** Rooli võim **04.50** Hooaeg **05.30** Müstilised lood

3 VIASAT

06.15 Yo-Kai kell **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.30** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Suletud uste taga **12.50** Padjaklubi **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.25** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kallis, sa oled kosunud **21.00** Võimalik vaid Venemaal **21.30** Juurdlust viivad läbi sensitiivid **22.35** Kuuuurija **23.05** Reis Venemaa lõppu – Tšukotka **23.40** Top Gear **00.55** Moodne perekond **01.20** Hawaii 5-0 **02.10** Castle **03.00** Kallis, sa oled kosunud **03.50** Võimalik vaid Venemaal **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Südameasi

etv2

07.00 Robin Hood **07.10** Beni ja Holly väike kuningriik **07.25** Põrsas Peppa **07.30** Tuutu ja Potsu **07.40** Vikerkaare Rubiin **07.50** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Mis? Miks? Kuidas? **08.40** Toredate Asjade saar **08.45** Oktonaudid **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.05** Heureka **11.35** Eesti TOP 7 **12.24** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Hiir Hops **16.00** Lastetuba **16.15** Kiisud, edasi! **16.20** Rüütel Rooste **16.30** Tammetõru seiklused **16.50** Kriksatrullid. Õpime joonistama **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Väike printsess **17.35** Peeter Pikk-kõrv **17.45** Sammalhammas, kus sa oled? **18.00** Rüütel Miku **18.10** Susapusa Okidos **18.25** Mesitaru **18.30** Lastetuba **18.50** Lammas Shaun **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** RUUM **20.00** Kontakt **21.20** Just must **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Jäärad **23.05** Valik 2016 **01.05** ERR.ee uudised

N 10. november

etv

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Pealtnägija
12.40 Vabariigi kodanikud
13.35 Meie maailm
14.30 OP
15.00 Elu lugu
15.15 Koduigatsus
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Kahekõne
20.30 ENSV
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kapital
22.10 MI
22.35 Klaverivirtuoosi portree
23.30 Üks koorilaul
23.35 Ringvaade
00.44 ERR.ee uudised

Kanal 2

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Pilvede all
12.30 Suur lotokolmapäev – Rooside sõda **13.30** Heeringas Veenuse õlal **13.50** Meie Charly **14.50** Küladetektiivid **15.50** Tüdruk nimega Elif **17.00** Lihtsalt Maria **18.00** Purunenud elud **19.00** Reporter **20.00** Meie aasta Austraalias **20.30** Suur komöödiaõhtu **22.00** Jumal tänatud, et sa siin oled! **22.55** Täiega äge tüdrukute õhtu **00.35** Röövitu **02.25** Rizzoli ja Isles **03.10** Reporter **04.00** Vanga **04.55** Heeringas Veenuse õlal **05.25** Müstilised lood

3 VIASAT

06.15 Teismelised ninjakilpkonnad **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.30** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Kallis, sa oled kosunud **12.50** Papad Mammad **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.25** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kellapid **20.30** Kättemaksukontor **21.35** KolmeDok. Kristallide vägi ja võim **22.35** Kolmeraudne **23.40** Kondid **00.40** Quantico **01.40** Graceland **02.30** Kellapid **03.00** Kolmeraudne **03.55** Stop! **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Südameasi

etv2

07.00 Susapusa Okidos **07.10** Rüütel Miku **07.25** Kriksatrullid. Õpime joonistama **07.30** Väike printsess **07.40** Sammalhammas, kus sa oled? **07.55** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Kiisud, edasi! **08.40** Mesitaru **08.45** Rüütel Rooste **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.00** Eesti lipp ümber Kuuba **11.30** Eesti muusikavideod **12.01** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Hiir Hops **16.00** Lastetuba **16.10** Kiisud, edasi! **16.15** Kosmoselendurid **16.30** Väike prints **16.50** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Väike printsess **17.35** Priit ja Prääks **17.45** Vikerkaare Rubiin **18.00** Beni ja Holly väike kuningriik **18.10** Robin Hood **18.20** Toredate Asjade saar **18.30** Lastetuba **18.45** Lotte **18.50** Lotte **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst **20.00** Nullgravitatsioon **20.55** RUUM **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Peaky Blinders **22.35** Miranda **23.05** Eesti TOP 7 **23.55** Isa tool **01.17** ERR.ee uudised

R 11. november

etv

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Kahekõne
12.15 Kapital
12.45 Foorum (subtiitritega)
13.45 Teaduspalavik
14.10 Üks koorilaul
14.20 MI
14.45 Klaverivirtuoosi portree
15.40 Eine murul
16.05 Oru valitseja
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
19.30 Minu pere
20.00 Eesti parim koolikokk
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kontakt
23.00 Pealtnägija
23.45 Ringvaade
00.19 ERR.ee uudised

Kanal 2

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Meie aasta Austraalias
12.00 Suur komöödiaõhtu
13.30 Heeringas Veenuse õlal
13.50 Meie Charly
14.50 Küladetektiivid
15.50 Tüdruk nimega Elif
17.00 Lihtsalt Maria
18.00 Purunenud elud **19.00** Reporter **19.55** Kuldvillak **20.30** Roaldi nädal. Spordihullud **21.30** Nädalalõpp Kanal 2ga **23.00** Köök **23.30** Trooja **02.45** Reporter **03.35** Saladused **04.00** Tantsi, kui oskad **05.30** Müstilised lood

3 VIASAT

06.15 Teismelised ninjakilpkonnad **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Käsna-Kalle Kantpüks **07.35** Armastuse võim **08.30** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Kättemaksukontor **12.50** KolmeDok. Kristallide vägi ja võim **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.25** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **19.55** Me armastame Eestit **21.30** Doktor Silva **22.30** Võimalik vaid Venemaal **23.00** Vanakooli vennad **01.00** Paranormaalne aktiivsus 3 **02.35** Kaunitar ja koletis **03.25** Doktor Silva **04.15** Võimalik vaid Venemaal **04.35** Seitsmesed uudised **05.40** Südameasi

etv2

07.00 Robin Hood **07.10** Beni ja Holly väike kuningriik **07.25** Põrsas Peppa **07.30** Väike printsess **07.40** Vikerkaare Rubiin **07.50** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Kiisud, edasi! **08.40** Toredate Asjade saar **08.45** Kosmoselendurid **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.00** Mõistlik või mõttetu **11.30** Eesti muusikavideod **12.01** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Maša ja karu **16.00** Lastetuba **16.15** Kriksatrullid. Õpime joonistama **16.20** Kosmoselendurid **16.30** Väike prints **16.55** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Mina ja Miia **17.50** Mukk ja Tšavapa **18.00** Georg Udukübara aaria **18.20** Meistrimehed Pat ja Mat **18.30** Lastetuba **18.45** Piip ja Tuut. Köögiviljateater **18.50** Lola Pikk-kõrv **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Uhutud mõistus **20.00** Simon Reeve´iga Austraalias **21.00** Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst **21.30** Kultuuriuudised **21.35** PÖFFi kaheksa ja pool **21.45** Postimaja **22.40** Plekktrumm **23.25** Peaky Blinders **00.30** ERR.ee uudised

L 12. november

etv

07.30 Siilipoiss Alfredi salapärased seiklused
07.40 Hiir Hops
07.50 Väike prints
08.15 Mukk ja Tšavapa
08.25 Meistrimehed Pat ja Mat
08.35 Lola Pikk-kõrv
08.40 Siilipoiss Alfredi salapärased seiklused
08.50 Põrsas Peppa
09.00 Üks koorilaul
09.05 Meie inimesed
09.30 Teaduspalavik
10.00 Maahommik
10.45 Õnne 13 (subtiitritega)
11.15 Pealtnägija (subtiitritega)
12.05 Eesti parim koolikokk
13.05 Hommik Anuga
14.20 Dallas
15.00 Elu parim aeg
16.00 Midsomeri mõrvad
17.30 Osoon
18.00 ENSV
18.30 Aktuaalne kaamera
18.45 Põhja-Ameerika
19.30 8 mm ELU
20.00 4x4. Tadžikistan. Türkmenistan. Usbekistan
20.30 Õnne 13
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.20 Sport. Sport
21.35 Lilyhammer
22.20 Foyle´i sõda
00.00 Hingetu
00.47 ERR.ee uudised

Kanal 2

06.15 Tantsi, kui oskad
07.45 Preili Moon
08.00 Top Shop
08.15 Ameerika talent
10.10 Igal kodul oma lugu
10.40 Hooaeg
11.30 Rooli võim
12.00 Eesti otsib superheeringat
14.00 Radar
15.00 Kodutunne
16.00 Siberi võmm
17.00 Metsiku roosi org. Armastuse jõgi
19.00 Reporter+
19.35 Galileo
21.05 Meie aasta Austraalias
21.35 Sajandi valitsejanna
23.40 Vanad torisejad
01.45 Väsimatud vanad torisejad
03.25 Trooja

3 VIASAT

06.30 Kirgede torm
07.25 Käsna-Kalle Kantpüks
07.50 Kung fu panda
08.15 Littlest Pet Shopi väikesed lemmikud
08.40 Käsna-Kalle Kantpüks
09.00 Simpsonid
09.30 Simpsonid
10.00 Hardi köök
10.30 Kalamehejutud Iirimaal
11.00 Nurgakivi **11.30** Naistesaade **12.00** Kättemaksukontor **13.05** Eesti selgeltnägijate tuleproov **14.35** KolmeDok. Kristallide vägi ja võim **15.40** Midsomeri mõrvad **18.00** Doktor Silva **19.00** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **19.30** Muun, kuuvalvur **21.15** Padjaklubi **22.20** Aitäh helistamast **00.30** Duetid **02.45** Midsomeri mõrvad **04.45** Nurgakivi **05.10** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **05.40** Kirgede torm

etv2

09.00 Kolmik teemandijahil **09.25** Piip ja Tuut köögis **09.50** Põrsas Peppa **09.55** Kosmoselendurid **10.10** Mina ja Miia **10.35** Karusmarjad metsikus looduses **11.00** Heureka **11.30** Kontakt **12.50** Homsed linnad **13.45** Uhutud mõistus **14.10** Unistuste puu **14.35** Rahvusmeeskoor 60 **15.20** Justin ja vaprad rüütlid **17.00** Hanni ja Nanni 3. film **18.25** Džungliraamat **18.40** Põrsas Peppa **18.45** Lammas Shaun **18.50** Võlupliiats **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Simon Reeve´iga Austraalias **20.30** Meie puudutuse aeg. XXVI laulupeo ja XIX tantsupeo kokkuvõte **21.30** Eesti lipp ümber Kuuba **22.00** Nullgravitatsioon **22.55** Jäärad **00.25** Eesti TOP 7 **01.20** ERR.ee uudised

P 13. november

etv

07.30 Siilipoiss Alfredi salapärased seiklused
07.40 Hiir Hops
07.50 Väike prints
08.15 Peeter Pikk-kõrv
08.25 Priit ja Prääks
08.35 Väike kummitus Laban
08.45 Georg Udukübara aaria
09.00 Tähendamisi
09.05 Prillitoos
10.00 Hommik Anuga
11.15 Iseolemine (subtiitritega)
11.40 Suurmeistrid
12.00 Isadepäeva kontsert. Otseülekanne Estonia kontserdisaalist
13.15 Põhja-Ameerika
14.00 Kontakt
15.20 Äratus!
15.35 Minu pere
16.05 Foyle´i sõda
17.40 Lilyhammer
18.30 Aktuaalne kaamera
18.40 Ajavaod. Riigi mehed
19.10 Uue aja asjad
19.30 Midsomeri mõrvad
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.40 Jalgpalli MM valikmäng
22.30 Sport. Sport
22.45 Jalgpalli MM valikmäng
23.50 Jalgpalli MM valikmängude 4. vooru tipphetked
00.10 Dallas
00.54 ERR.ee uudised

Kanal 2

06.10 Reporter+
06.40 Roaldi nädal. Spordihullud
07.30 Igal kodul oma lugu
08.00 Galileo
09.30 Alvin ja koopaoravad
10.00 Suur komöödiaõhtu
11.30 Nädalalõpp Kanal 2ga
13.00 Naabriplika
14.00 Pilvede all
15.00 Rosamunde Pilcher – Talvine pööripäev
17.00 Lihtne Rosa. Pulmaplaneerija
19.00 Reporter+
19.30 Eesti otsib superheeringat
21.30 Ameerika talent
23.20 13 **01.15** Vanad torisejad
03.00 Siberi võmm **03.50** Kodutunne **04.40** Baruto uus elu **05.20** Saage tuttavaks **05.45** Reporter+

3 VIASAT

06.30 Kirgede torm **07.25** Käsna-Kalle Kantpüks **07.50** Kung fu panda **08.15** Littlest Pet Shopi väikesed lemmikud **08.40** Käsna-Kalle Kantpüks **09.00** Simpsonid **09.30** Simpsonid **10.00** Muun, kuuvalvur **11.40** Maru Madagaskar **12.05** Kellapid **12.35** Me armastame Eestit **14.10** Stop! **14.40** Võimalik vaid Venemaal **15.10** Reis Venemaa lõppu – Tšukotka **15.45** Midsomeri mõrvad **18.00** Papad Mammad **19.00** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **19.30** Su nägu kõlab tuttavalt **22.15** Juhuslik abikaasa **00.10** Politseipere **01.10** King ja Maxwell **02.05** Miss Fisheri mõrvalood **03.10** Midsomeri mõrvad **04.55** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **05.25** Kirgede torm

etv2

09.00 Hanni ja Nanni 3. film **10.25** Väike printsess **10.35** Karusmarjad metsikus looduses **11.00** Meie puudutuse aeg. XXVI laulupeo ja XIX tantsupeo kokkuvõte **12.00** Plekktrumm **12.45** Üheshingamine **13.40** Raske amet. Ants Üleoja **14.15** Kallima naeratus **15.05** Tartu Akadeemiline Meeskoor 100 **15.35** Dirigendid **16.05** Just must **16.15** Vana arm ei roosteta **16.30** Eesti lood **17.00** Kolmik teemandijahil **17.25** Põrsas Peppa **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Piip ja Tuut köögis **18.20** Lammas Shaun **18.30** Kunksmoor **18.50** Jussikese seitse sõpra **19.00** Siilipoiss Alfredi salapärased seiklused **19.10** Röövel **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Eesti lood **20.00** Mehed ei nuta **21.20** Sada protsenti **21.55** Isa **22.25** ETV live. Paabel ja Meestevägi **23.20** Eesti lood **23.50** Meestele **00.21** ERR.ee uudised

Reisikiri. Viva l'Italia!

14. osa

RIEJUTUT

OLEV REMSU

Teised vaid noogutasid, mida bussijuht tahavaatepeeglist ka nägi.

Ära siit, kära tapab!

Võtan kohvikulaualt kaasa salvrätiku, ei pühi sellega huuli, ei nuuska sellesse nina. Kellele seda Eestis näidata? Salvrätik on kohvikunimega, mitte kõik pole ju käinud Savini kohvikus.

Mis selle salvrätikuga teha? Kuidas seda demonstreerida? Panna ehk ilurätikuks rinnataskusse, kuid nii, et kohviku nimi oleks kõigil lugeda.

*

Oi, kui palju on Milanos käia. See on maailmakuulus, see on maailmakuulus, see on maailmakuulus.

Tiirutan Sightseeingu bussi katusekorrusel ja viskan kõigile pilgu peale. Tähtsamais kohtades tulen maha ja pärast sõidan edasi. Neis võib näha lennukieestlasigi. Õigemini ekspressbussieestlasi. Tere, paar sõna juttu, kust kuhu, ja siis edasi. Muuseumid ja katedraalid, monumendid ja purskkaevud, pargid ja paleed. Üks uhkem teisest.

*

Itaalia on võimas digi- ja internetiriik, kuid putkatelefonid tänavail on alles. Olgugi et kõik räägivad mobiiliga, muud ei teegi, kui räägivad. Kui aga tänavakära on liiga vali, läheb inimene telefoniputkasse ning lobiseb seal. Ikkagi vaiksem, on kuulda, mida sulle vastu räägitakse, kuigi see pole vist eriti oluline.

Meil Eestis niisugust luksust ei ole. Kas meie oleme elektrooniliselt arenenum või ei paku me head kohta, kus mobiiliga mokalaata pidada?

*

Ohoo, teist hommikut lumi maas ning milanolane ei peagi tõusma Alpidesse, et lund nautida.

Galantne vihmavari kuulub lumeelu juurde.

Vihmavari, mis lumesaju lakkamisel muutub galantseks jalutuskepiks.

Eesti meestel oleks, mida milanolastelt õppida.

Miks naised jalutuskeppe ei kasuta, kokkupandud vihmavarju kaenla all hoiavad?

Soolise võrdõiguslikkuse volinikul oleks, millega siinpuhul tegelda.

*

Siin ja seal võib hooneseintel näha fašismi ja *duce*'t ülistavat mustakarva grafitit.

Ülistavat? Seda ma vaid oletan, itaalia keelest ei saa minusugune umbkeelne aru. Aga grafiti on ju protestikunst ning fašismi vastu protestitakse mujal.

Võta või jäta, grafitigi on kaunis, lausa kalligraafiline.

*

Huvitav, et Piazza Michelangelo Buanorotti on uuslinnas, selles kõrgub Giuseppe Verdi monument.

Uuslinn on üpris Mustamäe ja Annelinna moodi, ainult et tükk maad elegantsem.

Oleksin Michelangelot seostanud mõne vanalinnaväljakuga.

Pole viga, tema kujusid leidub Itaalias ka nendel.

• Itaalia on võimas digi- ja internetiriik, kuid putkatelefonid tänavail on alles. Olgugi et kõik räägivad mobiiliga, muud ei teegi, kui räägivad.

Meilgi on Tallinnas Tammsaare ja Vilde tee uuslinnas.

*

Ausambaid on nagu murdu, enam-vähem kõik XIX sajandi heroilises võtmes ja kõige rohkem armastavad neid tuvid. Aitüma püstitajaile, kudrutab linnupere mõnd renessansiheerost kirjates. Olge te meheks!

Monumentidega pole austatud mitte üksnes inimesi.

Tohutu suures Indro Montanelli pargis on loomaskulptuurid, üks kujukam teisest. Infotahvlilt loen, et siin asus 1932.–1992. aastani Milano loomaaed, mälestusmärgid on rajatud toonastele asukatele.

Vaat see on hoolivus! On tunne, et kivisse on raiutud loomade vaimud. Et niikuinii on loomad siin nähtamatul kujul, olgu siis ka nähtavaks tehtud!

Kas ikka kõik loomad on lahkunud?

Näe, oravad siblivad puudel, äkki on nende esivanemad vabadusse pääsenud ning nüüd on oravasugu truu vanale kodupaigale?

*

Pargi ühes otsas on loodusmuuseum, teises planetaarium. Võid tutvuda loomatopiste ja luukeredega, planetaariumis vaadata nende taevasse tõusnud hingi.

Mis on aga planetaariumi taga?

Porta Venezia, mis mul Sightseeingu bussilt tiheda lumesaju tõttu nägemata jäi.

Võimas, kõrge katusekaarega võiduvärav.

Väravatõbi on pärit roomlastelt. Võidukal väejuhil ei kõlvanud pealinna juubelduspidustustele saabuda mõnest varasemast väravast. Tema tarvis raiuti linnamüüri tohutu avaus ning ehitati uus ja teistest suurejoonelisem.

Itaallased on ju vanade roomlaste järeltulijad, eriti õhutas seda kirge Mussolini.

Vanad roomlased olid oma vallutusihas võidukad fašistid. Mussolini oma mustsärklaste ja sõjakaotustega oli narr, oli fašismi karikatuur.

Rooma impeeriumgi ei jäänud ju igavesti püsima. Mussolini kaotas vähemalt ameeriklastele ja itaallastele. Vanad roomlased aga vastasele, kellest poleks nad eales mingit sõjaedu uskunud – barbaritele.

Järgneb

HAAPSALU LINNAVALITSUSE TEATED

Okste ja lehtede äraviimise võimalus

Haapsalu linnakodanikel on võimalus tasuta ära viia enda kinnistult koristatud oksad ja puulehed Haava tänava lõpus tõkkepuu taga olevale platsile. Selleks ettenähtud ajad 6. ja 13. novembril kell 12–16.

HAAPSALU 1279 ANNO DOMINI

TEATED

4., 5. ja 6.novembril toimuvad rootsi vähemusrahvuse kultuurinõukogu neljandad valimised.
Hääletamine toimub 4., 5. ja 6. novembril kell 9-18 järgmistes jaoskondades:
Jaoskond nr 1 - Tallinn, Rootsi-Mihkli kirik, Rüütli tn 9.
Jaoskond nr 2 - Haapsalu, Rannarootsi Muuseum, Sadama tn 31/32.
Jaoskonnas saavad hääletada vastava valimisjaoskonna valijate nimekirja kantud valijad, välja arvatud need valijad, kes on hääletanud posti teel.
Rannarootsi Muuseumis on laupäeval 05.11 kell 10.00 ja kell 14.00 Ruhnu-teemaline filmiprogramm.
Rootsi-Mihkli kirikus toimub pühapäeval, 6.11. algusega kell 18.00 Gustaf Adolfi päeva pidulik tähistamine.

LÄÄNE ELU TELLIMISHINNAD

1 kuu	8,60 eurot	7 kuud	51,20 eurot
2 kuud	17,20 eurot	8 kuud	58,60 eurot
3 kuud	22,00 eurot	9 kuud	65,90 eurot
4 kuud	29,30 eurot	10 kuud	73,20 eurot
5 kuud	36,60 eurot	11 kuud	80,50 eurot
6 kuud	43,90 eurot	12 kuud	87,80 eurot

www.le.ee tel 473 7222

Toimetus teadete sisu eest ei vastuta.

TEATED

IMATRA ELEKTER

ELEKTRIKATKESTUSED

Elektrivõrgu hoolduse ja remondi tõttu on elektrikatkestused:

7. nov kl 9.30–16 Jändi aj;

7. nov kl 10–13 Jõesse aj;

7. nov kl 12–13 Lihulas Tallinna mnt 64, 68, 70, 72, 73, 75, 77, 81, 83, Alaküla tee 4, 6, 8a, Hiie tn;

8. nov kl 9–10 ja 13–14 Lihulas Tööstuse 2, 4, 12, Oja 4, 5, 6, 7, 8, Karja tn (v.a1), Heina 2, Tallinna mnt 12a, 20, 26, 26a, 60a

8. nov kl 9–14 ja 10. nov kl 9–13 Lihulas Tallinna mnt 2–25 (v.a 19 ja 20), Aia 1.

Loodame teie arusaamisele ja mõistvale suhtumisele.

Imatra Elekter AS

Kohtumine riigikogu liikmega

Ootame huvilisi kohtuma riigikogu liikme **Rainer Vakraga** Haapsalu sotsiaalmajas reedel, **11. novembril kell 11**.

Haapsalu sotsiaalmaja

LVÜ

Läänemaa vähiühing on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba 10 aastat. Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

KUHU MINNA

• TERVIS JA SPORT
Fra Mare Day Spa basseini- ja saunapark avatud iga päev 13–22; kl 19 vesiaeroobika. Day Spa pilet E–N 10,50 €, R–P 14 €. **Novembri eripakkumine** – seljahooldus isesoojeneva mudaga 50 €. Näomassaaž ja mask 30 €. Maniküüri ja pediküüri kompleksholdus 39 €. Broneerimine tel 472 4612 ja 472 4600, spa@framare.ee.

Spaahotelli Laine vee- ja saunakeskus avatud iga päev kl 6–9 ja 13–22. Treeningusaal avatud iga päev kl 6–22. Täpsem teave ja broneerimine tel 472 4400 või info@laine.ee.

• TANTSUÕHTUD
Fra Mare *À LA CARTE* restoran Bergfeldt ja *lobby*-baar (Ranna tee 2): P–N 12–23 ja R, L 12–24. L, 5. nov mängib tantsuks ansambel Coco. Tel 472 4605, 503 7289. www.framare.ee.

Restoran Blu Holm (Sadama 9/11) P–N 12–23, R–L 12–24. Peo- ja peielauad, küsi pakkumist! L, 5. nov kl 20 tantsuõhtu, ansambel Ragnar & Co. Tulekul 12. nov kl 20 Tanja Mihhailova-Saar ja bänd, pilet 16 €.

• KINO
Haapsalu kultuurikeskus (Posti 3): 6. nov kell 16; 8. nov kl 19, 10. nov kl 19 film „Valgus ookeanide vahel", pilet 4 €.

• TEATER
Haapsalu kultuurikeskus (Posti 3): 5. nov kl 20 Comedy Estonia: „Suurel laval!", piletid 8 ja 6 € Piletilevis.

Haapsalu kultuurikeskus (Posti 3): 9. nov kl 19 Endla teatri lavastus „Kõik naistest", piletid 14 ja 12 € Piletimaailmas.

• LIHULAS
Lihula kultuurimajas 7. nov kell 19 Rakvere teatri lavastus „Ausammas". Piletid 14 ja 12 €. Piletite broneerimine E–R kell 10–16 Lihula kultuurimajas või tel 477 8191. Piletite müük lõpetatakse 10 minutit enne lavastuse algust! **NB!** Rakvere teatri lavastus „Must prints" asendatakse lavastusega „Ausammas" tehnilistel põhjustel! Rakvere teater palub vabandust!

• KULLAMAAL
Kullamaa kultuurimajas 5. nov kl 15 Kullamaa rahvuspäevale pühendatud kontsert „Meie kodu lugu". Esineb orkester „Lustipill" EV pealinnast. Muusikat, laule ja pillilugusid meilt ja mujalt, lähedalt ja kaugelt. Kontsert kõigile tasuta.

• RAAMATUKOGU
Läänemaa keskraamatukogu: lugemissaal, avalik internetipunkt ja kojulaenutuse osakond (Posti 3) ja lasteosakond (Wiedemanni 11) avatud E–R 10–18, L 10–15. P suletud. Raamatulaenutuspunkt sotsiaalmajas (Kastani 7) avatud T 14–17 ja R 11–14. Vaata www.lib.haapsalu.ee.

• MUUSEUMID
Hanila muuseum: avatud ettetellimisel, tel 5333 8586, www.hanilamuuseum.ee.

Rannarootsi muuseum avatud T–L 11–16. www.aiboland.ee. Rootsi vähemusrahvuse kultuurinõukogu valimine 4.–6. novembril kl 9–18 (valimisjaoskond nr 2). L, 5. novembril kl 10 ja kl 14 Ruhnu-teemaline filmiprogramm.

Haapsalu pitsikeskus (Karja 25): T–R 11–16 ja L 11–15. 5. novembrini näitus „60 aastat Uku loomisest".

Haapsalu raekoda (Kooli 2) K–P 11–17. www.salm.ee. Näitus „Ants Laikmaa 150. Eesti Kunstimuuseum tuleb külla". Püsinäitus „Kuurortlinna teejuht". Piletid 4 ja 3 €.

Iloni Imedemaa teemakeskus (Kooli 5) K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa majamuuseum ja park (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula v): K–P 11–16. www.salm.ee.

Rõude muuseum avatud ettetellimisel. Tel 5597 4773.

Raudtee- ja sidemuuseum: R–P 11–16. www.salm.ee. „Rohuküla – Vene impeeriumi unustatud sõjasadam ja selle säilinud arhitektuuripärlid".

Lihula muuseum talvehooajal avatud ettetellimisel. Info muuseum@lihula.ee või tel 523 4303.

Haapsalu piiskopilinnuse muuseum R–P 11–16. www.salm.ee.

• NÄITUSED
Maie kunstipood (Posti 2): E–R 10–18, L 10–15 Haapsalu ja Läänemaa kunstnike müüginäitus.

Haapsalu linnagalerii (Posti 3): 5. nov kl 15 Ulla Juske, Eva Järve ning Hanna Piksarve näituse „Sa puudud minust" avamine. Näitus jääb avatuks 4. detsembrini.

Kullamaa kultuurimaja galerii: näitus „Kultuuritähed ja Roman Haavamägi – oma tee".

Keskraamatukogu (Posti 3): Raamatunäitused „Meie naabrid – Läti" ja „Mis on linnukesel muret...". Vitriinides näitus „Keelatud raamatud". Lugemissaali seintel näitus „Iloni Imedemaa sünnilugu". Lugemissaali fuajees RMK näitus „Pärandkultuur maastikus".

Lasteraamatukogu (Wiedemanni 11): Eliisabet Luure lugemispäevikute näitus. Illustratsiooninäitus „Piret Räni nunnikud ja teised toredad".

Haapsalu kunstikooli galerii (Karja 6): T–R 12–16.30, L 10–14.30. 19. novembrini õpilastööde näitus „Neli neljandikku".

LÄÄNEMAA NAISTE TUGIKESKUS

Turvaline pelgupaik vägivalla all kannatavatele naistele ja nendega kaasas olevatele lastele, toetus ja abi probleemide lahendamisel, psühholoogiline ja juriidiline nõustamine.

Tel 504 2300,
laanenaistetugi@gmail.com

Vägivallast on väljapääs. Aitame Sul seda leida.

Lääne Elu
Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval

Toimetuse aadress: Posti 30, 90504 Haapsalu.
Toimetus 473 7222, kuulutused ja reklaam 473 7111, faks 473 7040, e–post info@le.ee
Kodulehekülg: www.le.ee

Peatoimetaja Andrus Karnau
Toimetajad Kaie Ilves, Kaire Reiljan, Urmas Lauri, Lemmi Kann, Kristjan Kosk, Tarmo Õuemaa
Reklaam reklaam@le.ee
Küljendaja Tiina Liiv
Korrektor Heli Tammik
Fotograaf Arvo Tarmula

Kuulutuste vastuvõtja Merilin Sellik
Reklaamitoimetajad Ave Tapner, Alar Birk
Raamatupidaja Vilma Höövel
Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504 Haapsalu, tel 473 7222. -

Trükitud Printallis

Pangakontod
Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031, SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee või tel 646 3363.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja kõlarid. Autoalarmid. Rauduksed. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

Müüa soodsalt sauna- ja suitsuahjud, kaminad, pliidid ja boilerid. Paigaldus. Pottsepatööd. Tel 505 4355.

Müüme põranda-, voodri- ja ehituslaudu mitmes laiuses. Vedu tasuta. Tel 506 4651.

Küttepuu, kuiv või toores, nii lahtiselt kui ka võrgus. **Kõdusõnnik** 30 kg. Tel 523 8852, 473 3301. Tammaru farm, www.tg.ee.

Kuiv okaspuu 37; toores lepp 28; kask 35; okaspuu 33 €/rm. Pikkus 30, 40 ja 50 cm. Vedu 3–7 ja 10 rm kaupa. Tel 516 4278 ja 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid ja kaminapuud ning pakitud turba- ja puidubrikett. Kohalevedu tasuta. Tel 523 8503.

Nigula Saeveski müüb ehituslikku saematerjali ja küttepuid (konteineris). Ka saagimisteenus. Tel 502 0531 ja 502 1792.

Müüa pakitud turba- ja puidubriketti koos veoga, soovi korral ladustame. Tel 507 8754, www.briketivedu.ee.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Küttepuude müük (lehtpuu). Pikkus 30 cm, 40 cm ja 50 cm vastavalt ostja soovile. Hind alates 28 €/rm. Tarne alates 5 rm. Hind koos kohaleveoga Haapsalu linna piires. E–R kl 9–17. Tel 5668 1436.

Müüa küttepuud. Hall lepp al 28 €/rm, segapuu al 28 €/rm, must lepp al 32 €/rm ja kask al 35 €/rm, metsakuiv okaspuu al 34 €/rm. Vedu hinnas. Halu pikkus vastavalt ostja soovile. Tel 5666 0431.

Otse tootjalt. Pakitud küttematerjal: puidubrikett al 133 €, turbabrikett, pellet ja klotsid. Vedu. Tel 506 8501.

Voodrilaua ning põrandalaua ja saematerjali müük. Vedu üle Eesti tasuta. Tel 5373 1117.

Müüa küttepuid. Hind alates 26 €/rm. Tel 5625 5917.

Müüa 30–50 cm kask ja segapuu, nii laotuna kui ka võrgus. 3 m kask, saar ja segapuu; tarne al 12 rm, hind kokkuleppel. Tel 5647 7966.

Müüa kuivi 30 cm küttepuid 40 l võrkkotis (hall lepp), hind 2,1€ kott, transport hinnas. Tel 503 2972.

Lepp ja segalehtpuu 29; must lepp 31; tamm, saar ja kask 35 €/rm. Kuiv okaspuu 33; segapuu 37; segalehtpuu 39; lepp 41; must lepp 44 €/rm. Kriske OÜ tel 5648 6058.

30–70 cm toores lehtpuu, hind al 30 €, metsakuiv okaspuu al 35 €, tarne al 10 rm, transport hinnas. 3meetrine küttepuu, tarne al 30 tm. Tel 502 4895.

OST

Musta ja värvilise vanametalli kokkuost aadressil Tööstuse 11, Haapsalu. www.rauaspets.ee. Teave tel 5837 6276.

Vanametalli ost ning olme- ja ohtlike jäätmete vastuvõtt Pullapääl Läänemaa jäätmejaamas. Tõstukauto teenus, metalli lõikamine. E–R kl 9–17, L 9–14. www. feralmet.ee. Tel 5668 1436.

Lihula antiigiäri ostab parima hinnaga vanavara, kunsti, kulda, hõbedat, märke, rahasid, raamatuid ja muud. Tühjendusostud majapidamise lõpetamisel. Tel 5691 5347.

Ostan või rendin ajaloolist kalapüügiõigust. Kõik pakkumised oodatud. Tel 5857 5060.

KINNISVARA

Triovara Halduse OÜ ostab põllu- ja metsakinnistuid üle Eesti. Tel 507 2231.

OÜ Estest PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

KINNISVARA
Tallinna mnt 1, tel 473 3888, **www.kiva.ee**
Kinnisvarateenused aastast 1992.
OST-MÜÜK
Tallinna mnt 1, tel **473 3888**, **505 8925**.

apslund kinnisvarabüroo
Posti18, Haapsalu.
Võtame müüki teie KINNISVARA.
Kokkuleppel kliendiga kohene väljaost.
ott@apslund.ee, tel 506 9600.

Aarete KINNISVARA
Posti 21, Haapsalu, www.aarete.ee
KINNISVARATEHINGUD ja HINDAMINE.
Tel **473 4376** või **473 4607**.
Silvi Merilo – 522 9958
Arne Simm – 5646 7357

Ostan korteri haapsalus. Ruutmeetri hind peaks jääma suurusjärku 300–350 eurot. Seisukord ei ole oluline. Tel 5457 6221.

Ostame põllu-, heina- ja metsamaad. Parim hind. Tel 506 9600.

TEENUS

Tootja Läänemaal valmistab klaasplastist septikuid ja mahuteid. Kaeve- ja planeerimistööd kopplaaduriga. Tel 551 0428, ain.raali@mail.ee.

Matusebüroost, Kooli 4, E–R 9–15, matuseteenused: auto, puusärgid, ristid, pärjad, kimbud, hauakivid ja -plaadid. Tel 473 7210, 514 6239. Matuseteenused Lihulas tel 5373 0448.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee

Ohtlike puude eemaldamine ning okste ja võsa lõikus. Töötame 7 päeva nädalas. Välismaal omandatud pikaaegne kogemus. Soodne hind ja kiire teenus. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373. Randy

Ehitusfirma R&O Ehitus OÜ. Kõik ehitus- ja remonditööd: fassaadid, katused, terrassid, saunad, korrusmajade trepikojad jm. Tel 5857 5060. www.lihulaehitus.ee.

Elav muusika teie mis tahes peole! Teeme sündmuse toredaks ja meeldejäävaks! Tel 501 1696, www.syltament.ee.

Korstnapühkimisteenus üle maakonna. Tõmbeprobleemide lahendamine. Pottsepatööd. Korstnad ja korstnapitside remont, ehitus ja taastamine. Küttekollete remont. Tel 5342 2642.

Asrex OÜ teeb ehitus- ja remonditöid. Meeldivat koostööd soovides Asrex OÜ. Tel 5622 6716, info@asrex.ee, www.asrex.ee.

Ohtlike puude langetus ja lõikus tõstukilt. Võsalõikus ja trimmerdamine. Info@puupoisid.eu, tel 5665 9446.

Rakkekaevude kaevamine, puhastamine ja remont. Rõngaste vahetamine. Tel 557 4792.

Nõelravi Läänemaa haigla polikliinikus. Näidustused: pea-, kaela- ja seljavalu, lihasepinged, kolmiknärvivalu, näonärvihalvatus, unetus, ärevus, stress, bronhiaalastma, kõhukinnisus, menstruaalvalud, suitsetamisest loobumine. Eelregistreerimine tel 503 2504.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Tel 5347 7919.

TÖÖPAKKUMINE

BIÜRO

Töö tootmises Tallinnas (pakkimine/komplekteerimine/monteerimine). Töö graafiku alusel, tasuta vedu, töö algus kohe ja väljaõpe kohapeal! Helista 5551 3954 ja 5555 4646 või saada e-mail cv@biuro.ee. Narva mnt 7-339B, Tallinn, III trepikoda, III korrus.

Работа на производствах (упаковка/комплектовка/монтаж). Работа по графику. Опыт и эст, яз не требуются, обучение на месте. Приступать сразу. Бесплатная развозка. Звони 5551 3954, 5555 4646, пиши cv@biuro.ee или приходи Narva mnt 7-339B, Tallinn, III подъезд, III этаж.

Pakun tööd **farmitöötajale**. Töö graafiku alusel. Kohapeal väljaõpe. Info tel 524 2145.

Haapsalu sotsiaalmaja otsib pikemaks perioodiks (6–8 kuud) täistööajaga **kokka**. Täpsem info tel 473 5060 ja 5301 1424 või info@sotsmaja.ee.

OÜ Helm võtab tööle **ehitustöölise** ja **abitöölise** ehitusele. Tel 5666 0149, info@helm.ee.

Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus

SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus otsib oma vahvasse meeskonda hoolivat ja kohusetundlikku **hooldajat** ning **toidujagajat**. Mõlemal ametikohal on töötamine vahetustega.

Loe lähemalt: http://www.hnrk.ee/vabad-tookohad/

CV palume saata e-posti aadressil marge.jogisaar@hnrk.ee hiljemalt 20.11.2016.

Teave tel 472 5438.

METS

OÜ Landeker ostab **metsakinnistuid**.
Tel **511 0415** ja **517 9866**.

Promets OÜ ostab metsakinnistuid ja raieõigust parima hinnaga Läänemaal. Tel 5591 9930, e-aadress info@promets.ee

LOOMAD

Haapsalu Loomakliinik
Posti 5. E–R kl 10–18.
Pood E–R 9–18, L 10–14.
Tel **473 5566**, **5694 5545**.

MITMESUGUST

Kaardid ennustavad, helista tel 900 1727, kogenud ennustajad 24 t, ka mobiiltelefonilt, h 1,09 €/min.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSE NÕUSTAMISKABINETIST
Kastani 7, 90508 Haapsalu.

Esmane psühholoogiline nõustamine ja kriisiabi:
E–L – aeg kokkuleppel, tel 515 9572.
Holistiline psühhoteraapia / TRE – tel **515 9572**.
TRE (Trauma Releasing Exercises – trauma vabastamise harjutused)
Kriisiabi tel – 5393 5121, 515 9572.
Esmane juriidiline õigusabi
E 10–12.

Info ja eelregistreerimine
tel 475 7555, 515 9572.
Meie koduleht
www.hot.ee/kriisiabikeskus/

Vähekindlustatud inimestele on nõustamisel omaosalus 5 €; eriolukordade puhul tasuta (KOV toetuse korral). Soodushinnad on õpilastele, pensionäridele. Väljaspool vastuvõtuaega helistades jätke oma teade ja tel nr automaatvastajale 475 7555, Teiega võetakse ühendust.

Meie sügav kaastunne Külvi ja Rogeri perele armsa
HELGI NAPPUSE
kaotuse puhul.

Autobaasi võrkpallimeeskond peredega

Vaikselt lahkusid, emake hea, muredest, valudest enam ei tea.

Südamlik kaastunne Hellele kalli ema
LAINE KREISI
kaotuse puhul.

ASi Tradex kollektiiv

Südamlik kaastunne Ivar Lällile perega armsa isa, äia ja vanaisa
VALDUR LÄLLI
kaotuse puhul.

Haapsalu politseijaoskond

Sügav kaastunne Kaido Nappusele perega kalli
HELGI NAPPUSE
kaotuse puhul.

Terje ja Pille

Unehõlma ema süda vajus, päev laskus õhtusse, siis vaikselt kustus hele valgus ja lõppes tema elutee...

Avaldame kaastunnet perekond Sirelile kalli
LAINE KREISI
surma puhul.

Berle, Berit, Uno ja Elvi

Meie südamlik kaastunne Ilmarile perega poeg
TOOMAS KARJASE
surma puhul.

Lihula Keskkooli 10. lend

Kaastunne Külvile perega kalli ema
HELGI NAPPUSE
kaotuse puhul.

Urve, Ene ja Kalju

Südamlik kaastunne Toivole abikaasa
TIIA VAARMANI
surma puhul.

Sirje ja Aime

Südamlik kaastunne Üllarile perega armsa ema
LINDA NEEMRANDI
surma puhul.

Volli, Liia ja Valmar

Mälestame kauaaegset naabrit
HELGI NAPPUST
ja avaldame kaastunnet lähedastele.

Prk Poolamäe

Mälestame endist õpetajat
KLARA VORONKOVAT.
Avaldame kaastunnet omastele.

Haapsalu Nikolai kooli koolipere

Südamlik kaastunne Elle Puurmannile
ema
kaotuse puhul.

Töökaaslased

Reakuulutus (kuni 4 rida): tööpakkumine, mets, kinnisvara, koolitus ja auto 4,50 €, alates 4. korrast 3,60 €; müük, loomad, teenus, ost, mitmesugust ja soovin üürida 3 €, alates 4. korrast 2,58 €; tööotsimine 1,92 €. Kood 1 €. Raamiga kuulutus 1,02 €/cm², logoga 1,20 €/cm², kordus 20% soodsam. Leinakuulutus 10,50 €, topeltsuuruses 18 € ja matuseteade (topeltsuuruses) 10,50 €. Õnnitlus: väike 10,50 € ja topeltsuuruses 18 €. Teated ja tänuavaldused 0,60 €/cm²; raamitult 0,72 €/cm². Kuhu minna 0,36 €/cm². Avatud E–R kl 8.30–17, tel 473 7111, faks 473 7040, **e–post info@le.ee**

VIIMANE VEERG

SIIM VAHUR

Rakvere teater tuleb esmaspäeval Lihulasse

Mida teeksite, kui avastaksite ühel hommikul, et ühe asula, näiteks Lihula keskväljakule on püstitatud ausammas teile? Lavastus „Ausammas", alapealkirjaga „Ühe arusaamatuse lugu", just selliselt lähtepunktilt algab. Üks heasüdamlik viinalembene kojamees avastab hommikul, et öö jooksul on temale ausammas püstitatud. Kogu linnake on elevil ning põleb uudishimust, et teada saada, millega on nende kojamees Ivan Muhhin säärase austuse ära teeninud.

Venemaa tänapäeva näitekirjaniku Vladimir Žerebtsovi auhinnatud näidendi tõi Rakvere teatris lavale vene külalislavastaja Filipp Los.

Rakvere teatri komöödiat „Ausammas" mängitakse Lihula kultuurimajas 7. novembril. Osades Eduard Salmistu, Ülle Lichtfeldt, Tarmo Tagamets, Marin Mägi-Efert, Saara Kadak, Tarvo Sõmer, Liisa Aibel ja Helgi Annast. **LÄÄNE ELU**

ILMAENNUSTUS

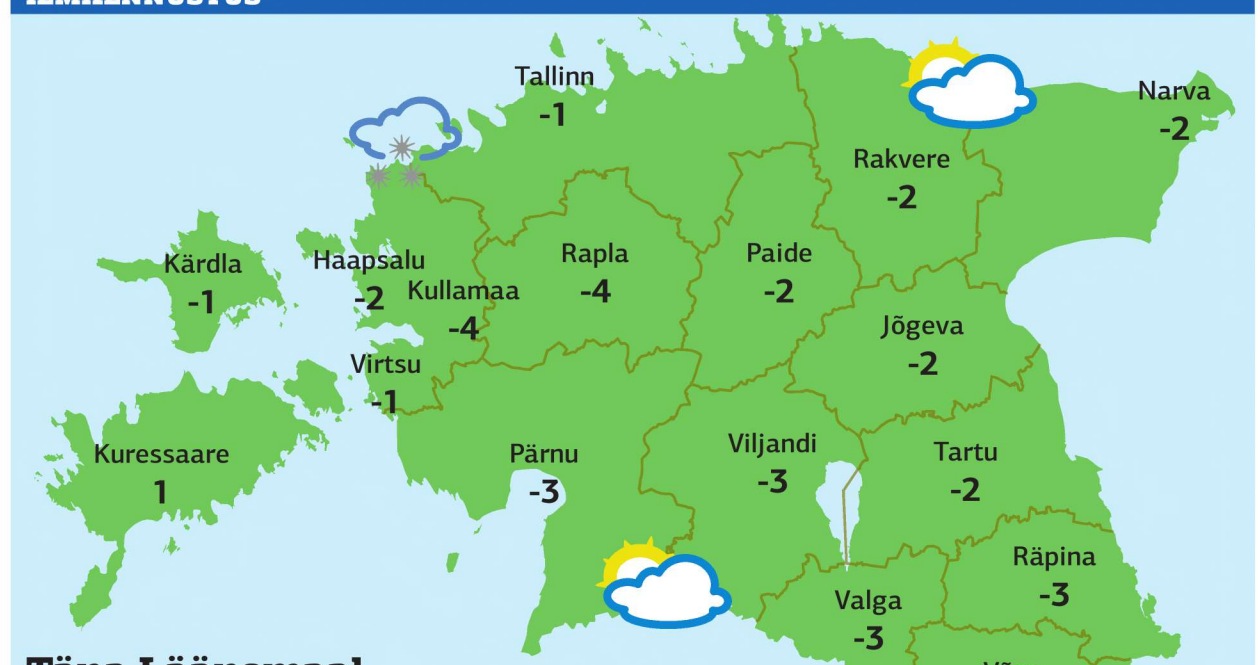

EMHI

Täna Läänemaal

Vahelduva pilvisusega sajuta ilm. Kohati võib sadada vähest lund.
Puhub idakaare tuul 2–7, õhtul puhanguti 10 m/s.
Õhutemperatuur on 0 kuni -7, saarte rannikul kuni 1 kraad.

	öö päev		öö päev		öö päev		öö päev
Pühapäev	**-8°...-1°**	**Esmaspäev**	**-6°...-2°**	**Teisipäev**	**-6°...-1°**	**Kolmapäev**	**-8°...-2°**
ida-, kirdetuul 7–12(16) m/s		kirdetuul 5–12(16) m/s		kirdetuul 3–10 m/s		muutlik tuul 1–8 m/s	

ISSN 1406-1430

VAATA KA WWW.LE.EE

Otsime oma meeskonda

PAKKIJAT-KOMPLEKTEERIJAT,
kelle peamised tööülesanded on toodangu pakendamine ja komplekteerimine vastavalt tellimustele.

Kandidaadilt eeldame:
- kohusetundlikkust
- täpsust
- kiirust

Kasuks tuleb:
- varasem töökogemus tootmisettevõttes

Pakume:
- väljaõpet kohapeal
- tänapäevaseid töövahendeid ja -tingimusi
- ühisüritusi
- töö graafiku alusel (7.30–16.00 ; 13.30–22.00)
- hea töö eest motiveerivat töötasu
- soovi korral ka hooajatööd
- Kompenseerime töölkäimise kulu ja vajadusel korraldame sõidu tööle ja tagasi

Töökoht asub Läänemaal Lääne-Nigula vallas Uugla külas. Kandideerimiseks palume saata oma CV ja sooviavaldus andero@linnamae.eu või helistada 5558 5017.

LINNAMÄE AS LINNAMÄE LIHATÖÖSTUS

Parim kingitus isadepäevaks on Lääne Elu kinkekaart. Saadaval toimetuses Posti 30

Tellimishinnad

1 kuu	8,60 €	7 kuud	51,20 €
2 kuud	17,20 €	8 kuud	58,60 €
3 kuud	22 €	9 kuud	65,90 €
4 kuud	29,30 €	10 kuud	73,20 €
5 kuud	36,60 €	11 kuud	80,50 €
6 kuud	43,90 €	12 kuud	87,80 €

Igale vähemalt 3 kuu tellimusele kaasa vahva Lääne Elu kruus.
Kruusi saab kätte toimetusest.
Kampaania kestab 31. oktoobrist 11. novembrini. Info tel 473 7222

RAVE MÖÖBEL
TEHASEMÜÜK
T-R 10-18 / L 10-15
P-E suletud

TULE TELLI JÕULUKINGITUS JUBA PRAEGU

Pildid on illustreeriva tähendusega!

RAVE MÖÖBEL Tulbi 4, Paralepa (Haapsalu)
www.ravemoobel.ee / Tel: +372 5814 7717